

AUTOREFERAT

na temat dorobku i osiągnięć naukowych

Dr Jan Boguski

Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie

Warszawa 2016

1. Wykształcenie

01.09.1984 - 01.06.1988 - Pedagogiczne Studium Techniczne w Bartoszycach: technik mechanizacji rolnictwa, a także nauczyciel praktycznej nauki zawodu w zasadniczych szkołach zawodowych oraz technikach rolniczych i mechanicznych.

01.10.1988 - 01.06.1993- Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski kierunek: Nauki Polityczne, specjalność: stosunki międzynarodowe. Tytuł magistra (1993). Tytuł pracy: „*Analiza porównawcza konfliktów zbrojnych Iraku z Iranem i Kuwejtem*”. Promotor prof. zw. dr hab. Bogusław Mrozek.

01.10.1997 - studia podyplomowe. Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie, Zarządzanie i Marketing.

01.10.2001 - 01.06.2004 - studia doktoranckie, Politechnika Warszawska, Wydział Inżynierii Produkcji, Specjalność: Zarządzanie produkcją, transfer technologii, produktywność, innowacje technologiczne.

Doktor nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu (2008 r.). Rozprawa doktorska: *Regionalny System Innowacji jako sposób rozwoju Kurpiowszczyzny*. Promotor: prof. zw. dr hab. Lidia Białoń.

2. Dotychczasowe zatrudnienie w jednostkach naukowych na podstawie umowy o pracę.

Od 2015 - Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie – adiunkt na Wydziale Menedżerskim i Nauk Technicznych. Katedra Marketingu, Przedsiębiorczości i Kapitału Intelktualnego.

Od 2008 - Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie - dyrektor biblioteki (konkurs w 2008 roku).

2006 - 2008 Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie: Biuro Obsługi Katedr - starszy referent.

1999 - 2006 Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie: pełnomocnik rektora ds. nauki i toku studiów oraz nauczyciel akademicki (asystent).

1999 - 2006 - Ośrodek Doradztwa Edukacyjnego w Ostrołęce – dyrektor.

1998 - Policealne Studium Ekonomiczno-Menedżerskie SIG w Ostrołęce - dyrektor studium.

1996 -1997 - Urząd Wojewódzki w Ostrołęce, Wydział Infrastruktury Technicznej i Komunikacji - referent ds. rekompensat.

3. Obszary badawcze w ramach zainteresowań naukowych

3.1. Okres przed uzyskaniem stopnia doktora (lata 1995-2007)

Problematyką regionalną zajmuję się od ponad dwudziestu lat. W 1995 roku w Zeszytach Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego ukazał się mój pierwszy artykuł na ten temat. W następnym roku współtworzyłem Związek Kurpiów, który za cel postawił sobie promocję „małej ojczyzny” oraz utrwalanie jej dziejów gospodarczych i kulturalnych. Wchodziłem w skład Komitetu Założycielskiego wspomnianej organizacji. Jednocześnie współpracowałem z instytucjami naukowymi subregionu: Ostrołęckim Towarzystwem Naukowym, a także z Towarzystwem Przyjaciół Ostrołęki. Zajmowałem się m. in. dokumentowaniem wydarzeń politycznych, gospodarczych i kulturalnych byłego województwa ostrołęckiego. Ponadto angażowałem się w działalność edukacyjną na terenie b. województwa ostrołęckiego a po jego rozwiązaniu powiatu ostrołęckiego.

W 2001 roku podjąłem 3-letnie studia doktoranckie w Instytucie Organizacji Systemów Produkcyjnych na Wydziale Inżynierii Produkcji Politechniki Warszawskiej. Wówczas został sprecyzowany temat moich zainteresowań (koncepcja Regionalnych Systemów Innowacji, którą postanowiłem rozwinąć i ukierunkować na potrzeby subregionu ostrołęckiego). Wybór tematu podyktowany był czynnikami subiektywnymi (np. zainteresowania rozwojem subregionu kurpiowskiego) oraz obiektywnymi (niski poziom rozwoju innowacyjnego wspomnianego obszaru, a także problemy społeczne jakie na jego obszarze występują).

W przeciwieństwie do regionów krajów rozwiniętych polskie jednostki samorządu terytorialnego włącznie z subregionem ostrołęckim posiadały niską innowacyjność, która przekładała się na słabą konkurencyjność produktów i usług na rynku krajowym i międzynarodowym. Tego typu sytuacja miała swoje przełożenie na funkcjonowanie różnych sektorów gospodarki oraz rzutowała na niską innowacyjność i konkurencyjność poszczególnych miast i regionów.

Mimo iż koncepcje Regionalnych Systemów Innowacji (RSI) rozwijano na Zachodzie Europy od lat 90. XX wieku nadal nie było dostatecznej wiedzy w jaki sposób je budować. Tym bardziej na terenach rolniczych. Mimo prób podejmowanych przez wielu badaczy na świecie nie udało się opracować zwartej teorii systemów innowacji. Dzieje się tak dlatego, że jest to zbyt skomplikowany i złożony temat, zaś sama teoria innowacji nadal posiada luki i nieścisłości.

Koncepcja Regionalnego Systemu Innowacji została opracowana na bazie podejścia systemowego, które postrzega poszczególnych uczestników sieci innowacji na tle całości, co pozwala eliminować potencjalne niedociągnięcia i wady zanim zaczną oddziaływać na rozwój systemu. Posiada charakter interdyscyplinarny co sprawia, że posługuje się wieloma dyscyplinami naukowymi. Wspomniane obszary badawcze obejmują gospodarkę, administrację, zarządzanie, politologię, stosunki międzynarodowe, handel międzynarodowy, naukę i szkolnictwo wyższe, rolnictwo i

przetwórstwo spożywcze, transfer wiedzy i technologii, dyfuzję innowacji, zarządzanie innowacjami, marketing innowacji oraz marketing terytorialny, a także wiele innych dziedzin, które mają mniejszy lub większy wpływ na jej kształtowanie się.

Tworząc koncepcję Regionalnego Systemu Innowacji dla subregionu ostrołęckiego wziętem pod uwagę osie współpracy zachodzące między poszczególnymi podsystemami i elementami oraz jego relacje z otoczeniem bliższym i dalszym. Funkcję tę spełniają sprzężenia zwrotne oraz wyprzedzające. Te ostatnie odgrywają szczególną rolę w identyfikowaniu potencjalnych zmian w różnych segmentach otoczenia krajowego oraz zagranicznego. Niezbędne stały się także działania na rzecz tworzenia partnerstwa publiczno-prywatnego między państwem a prywatnym sektorem (dotyczy m.in. rozwoju infrastruktury technicznej regionów oraz współdziałania nauki i biznesu, które sprzyjałoby kreowaniu nowoczesnych rozwiązań dla przemysłu, usług i rolnictwa).

Analiza stref dynamicznego rozwoju na świecie pozwoliła mi wyodrębnić cechy uniwersalne (innowacyjność, konkurencyjność, elastyczność, adaptacyjność) oraz specyficzne (charakterystyczne dla danej wspólnoty normy i wartości kultury lokalnej, obecność specyficznych sektorów przemysłu i rolnictwa, czy wreszcie sfera instytucjonalna, na którą składają się funkcjonujące w przeszłości instytucje wspierające rozwój przemysłu i przedsiębiorczości). Wspomniane cechy można przypisać Regionalnemu Systemowi Innowacji dla subregionu ostrołęckiego.

Warunkiem zbudowania Regionalnego Systemu Innowacji dla subregionu ostrołęckiego oraz innych regionów jest przygotowanie koncepcji teoretycznej ze wskazaniem jego składu i relacji między poszczególnymi jego elementami, a następnie opracowanie Regionalnej Strategii Innowacji. Na jej podstawie możliwe staje się wdrożenie systemu innowacji na poziomie subregionu ostrołęckiego lub dowolnego regionu w kraju.

Kluczem do rozwoju systemu innowacji w regionach jest wyznaczenie modelu kreowania innowacji. W przypadku RSI mamy do czynienia z sieciowym modelem. W ramach zdecentralizowanych i horyzontalnych struktur poszczególni uczestnicy współpracują i konkurują ze sobą. Współdziałanie może zachodzić na różnych poziomach. Zaproponowanie struktury sieciowej, która spina poszczególne podsystemy i ich mikrosystemy oraz zapewnia autonomię jej uczestnikom przyczynia się do generowania innowacji otwartych, których autorami stają się nie tylko firmy, ośrodki badawczo-rozwojowe, uczenie wyższe ale także sami użytkownicy produktów.

Narzędziem budowy Regionalnego Systemu Innowacji jest Regionalna Strategia Innowacji. Składa się z trzech podstawowych części: diagnostycznej (ocena poziomu innowacyjności gospodarki regionalnej), strategicznej (obejmującej misję, wizję, cele strategiczne, cele operacyjne, projekty innowacyjne, programy inwestycyjne), a także instytucjonalnej (złożonej z instytucji monitorujących i kontrolujących procesy wdrażania systemu innowacji).

Regionalne Systemy Innowacji funkcjonują w ramach zdecentralizowanych sieci innowacji. Na ich poziomie można wyodrębnić kluczowe i podrzędne osie współpracy. Kluczowe znaczenie ma współdziałanie między gminami, powiatami oraz województwami. Ważna jest również współpraca nauki z biznesem, biznesu z

bankami, administracji z bankami. Może się ona odbywać w ramach podsystemu, mikrosystemów bądź między nimi.

Ważne miejsce w Regionalnym Systemie Innowacji odgrywa organ koordynujący poszczególne podsystemy oraz ich elementy składowe. Jego zadanie polega m.in. na zarządzaniu i monitorowaniu procesami innowacyjnymi. Dokonuje się to za pomocą centrum koordynacji. Ma tu również miejsce integrowanie działań gmin, powiatów i województwa, a także sektorów lokalnych występujących zwykle w postaci klastrów przemysłowych lub rolniczych.

Ważną rolę w Regionalnym Systemie Innowacji odgrywają mechanizmy pozwalające dostosowywać się do niestabilnego środowiska, w którym dany system innowacji funkcjonuje. Mamy tu sprzężenia zwrotne oraz wyprzedzające. Istotną rolę odgrywa metoda planowania zwana foresightem regionalnym, która sprowadza się do określania ścieżek rozwoju technologicznego regionu oraz aktywnego uczestnictwie poszczególnych instytucji i organizacji w ich praktycznej realizacji.

3.2. Dorobek naukowy za lata 2001 – 2007

Równoległe z pisanem rozprawy doktorskiej zajmowałem się dziejami subregionu ostrołęckiego. Aby opracować model Regionalnego Systemu Innowacji należy najpierw poznać jego historię, kulturę, gospodarkę i edukację. Wszystko po to, aby zidentyfikować cechy specyficzne dla niego, a następnie opracować cechy uniwersalne charakterystyczne dla wszystkich regionów.

Wieloaspektowość koncepcji systemu innowacji na poziomie subregionalnym lub regionalnym sprawia, iż ważne miejsce zajmują w nim nauki historyczne, które dostarczają wiedzy o funkcjonujących w przeszłości instytucjach społecznych, finansowych, gospodarczych, a także sposobach gospodarowania, narzędziach i metodach zarządzania.

W latach 1995-2008 opublikowałem dziewięć książek oraz osiem artykułów naukowych z zakresu nauk historycznych oraz politologii i zarządzania. W monografiach historycznych: „Czerwin i okolice” oraz „Troszyn i okolice” (Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, Ostrołęka 2001 oraz Ośrodek Doradztwa Edukacyjnego, Ostrołęka 2006) przedstawiłem dzieje dwóch lokalnych społeczności. Wspomniane książki dokumentują różne wydarzenia ze sfery politycznej, gospodarczej, edukacyjnej i kulturalnej. Zawarte w nich informacje służą jako pomoc dydaktyczna dla uczniów miejscowych szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz dla studentów studiów wyższych. Wspomniane publikacje cieszą się zainteresowaniem wśród przedstawicieli Polonii m.in. w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Niemczech.

Wartości dydaktyczne oraz naukowe posiada publikacja „Herbarz szlachty ostrołęckiej”. Został wydany przez Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe oraz Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki w 2002 roku. Analiza genealogiczna wykazuje liczebność elity gospodarczej i kulturalnej subregionu ostrołęckiego w minionych wiekach. Kilkanaście egzemplarzy zostało zakupionych przez przedstawicieli Polonii w Stanach Zjednoczonych. Wspomniana praca może stanowić przyczynek do dalszych badań nad dziejami subregionu ostrołęckiego.

Kolejnym osiągnięciem w dziedzinie nauk historycznych (genealogii) jest Księga chłopów ostrołęckich (Ośrodek Doradztwa Edukacyjnego, Ostrołęka 2004). Pokazuje ona wkład rodzin ostrołęckich w rozwój gospodarki i dziejów subregionu ostrołęckiego na przestrzeni dziejów. Jeden egzemplarz znalazł się Bibliotece Kongresu Stanów Zjednoczonych (Library of Congress). Ponadto publikacja „Monarchia paternalistyczna znajduje się w republice czeskiej (Knihovna Akademie Věd České Republiky, Souborný Katalog AVČR, báze KNA01, záznam číslo 000079889). Opisy bibliograficzne czterech moich publikacji dotyczących historii subregionu ostrołęckiego znajdują się w: Herder – Institut für historische Ostmitteleuropaforschung Institut der Leibniz Gemeinschaft (internetowy dostęp do katalogu 23.09.2015).

Działalność naukowa w sferze historii subregionu ostrołęckiego została doceniona przez władze samorządowe oraz państwowe w formie nagrody i wyróżnienia. W dniu 07.11.2003 roku została ufundowana przez Samorząd Województwa Mazowieckiego nagroda w kategorii Wydawnictwa Źródłowe: Albumy, katalogi za książkę „Herbarz szlachty ostrołęckiej” w konkursie za najlepsze Masoviana im. Aleksandra Gieysztora (Edycja 2002/2003). Jego organizatorem było Mazowieckie Towarzystwo Kultury oraz Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta. Jury przewodniczył b. rektor Uniwersytetu Warszawskiego oraz b. minister Edukacji Narodowej, prof. dr hab. Henryk Samsonowicz, który nazwał wspomnianą książkę „monumentalnym dziełem”, co było wyróżnieniem w oczach wybitnego polskiego profesora.

W dniu 21 lutego 2003 roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej osobiście przesłał podziękowanie za książkę pt. „Herbarz szlachty ostrołęckiej”, która została włączona do zbiorów prezydenckich zaś w dniu 20 grudnia 2005 roku otrzymałem - w ramach VI Edycji Nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego - dyplom uznania za zasługi na rzecz województwa mazowieckiego.

Ważna z punktu widzenia Globalnego Systemu Innowacji a zwłaszcza obszaru bezpieczeństwa i pokoju światowego jest publikacja „Anatomia rewolucji”. Została wydana przez Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe w 2003. Dowodzi, iż jednym z kluczowych czynników napędzających ruchy rewolucyjne w państwach na różnych kontynentach są podatki, które mogą stać zarzewiem buntów. Kwestie te nie powinny być pomijane podczas budowy Narodowych i Międzynarodowych Systemów Innowacji.

Za pośrednictwem Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego im. Adama Chętnika złożyłem wnioski o dofinansowanie wydania książki „Herbarz szlachty ostrołęckiej”. Został on pozytywnie rozpatrzony przez Komitet Badań Naukowych w Warszawie, który przyznał środki w wysokości 50% kosztów poniesionych na jej wydanie.

W 2005 roku zostałem włączony do zespołu badawczego kierowanego przez prof. dr hab. Andrzeja Jasińskiego z Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego¹. Efektem współpracy wspomnianego zespołu złożonego z A.H. Jasińskiego, K.J. Kurzydłowskiego, J. Boguskiego i D. Ludwickiego, była ekspertyza pt. „Pro-innowacyjna polityka państwa i regionów –dotychczasowe doświadczenia i

¹ Podstawę formalną stanowiła umowa nr WPR-3/1/I-16/2005 (dotyczyła realizacji projektu badawczego zamawiającego nr PW-004-004/ITE/01/2004). Jej stronami byli: Minister Nauki i Informatyzacji, Instytut Technologii Eksploatacji oraz Minister Gospodarki i Pracy.

perspektywy na najbliższą przyszłość". Mój wkład polegał na określeniu stopnia realizacji projektów inwestycyjnych zawartych w Regionalnych Strategiach Innowacji w obszarze infrastruktury wspomagającej procesy technologiczne (na podstawie 15 województw - bez województwa mazowieckiego). Wspomniana analiza pomogła poznać dynamikę tworzenia parków technologicznych, inkubatorów technologicznych, centrów transferu technologii, centrów innowacji i parków naukowych.

W latach 2005 -2008 opublikowałem pięć artykułów naukowych dotyczących tematyki regionalnej, które zostały zamieszczone w czasopismach recenzowanych oraz jedną książkę o tematyce innowacji wydaną nakładem Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie.

W artykule *Doliny Zdrowej Żywności jako wyzwanie dla Regionalnych Strategii Innowacji w Polsce* (Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego nr 2 z 2005 roku) celem naukowym była analiza Regionalnych Strategii Innowacji pod kątem zawartych w nich projektów rozwoju rolnictwa ekologicznego w regionach o wybitnych walorach przyrodniczych. Ich analiza wykazała, iż poza Regionalną Strategią Innowacji dla województwa lubelskiego pozostałe nie zawierały projektów budowy Dolin Ekologicznej Żywności. Oryginalne rozwiązanie wspomnianego artykułu to propozycja tworzenia Dolin Zdrowej Żywności na terenach posiadających wybitne walory przyrodnicze, w których centralne miejsce przypada uczelni rolniczej kreującej nowoczesną wiedzę technologiczną oraz parkowi agro-przemysłowemu, w którym mogą powstawać i rozwijać się innowacyjne przetwórcze spożywcze wytwarzające produkty wysokiej jakości.

W artykule *Rola parków przemysłowych we wspieraniu regionalnej przedsiębiorczości* (zamieszczonym w czasopiśmie „Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego”, nr 1 z 2006 roku) celem badawczym było zidentyfikowanie infrastruktury wspomagającej procesy przedsiębiorczości w różnych regionach kraju. Analiza 15 Regionalnych Strategii Innowacji wykazała, że zawierały one projekty budowy parków przemysłowych, co wpisuje się w tworzenie środowiska przemysłowego oraz sprzyja podnoszeniu konkurencyjności regionów. Ich liczba zależy od potencjału przemysłowego województwa, jego problemów społecznych oraz zaangażowania miejscowych władz samorządowych, co dowodzi konieczności tworzenia partnerstwa sfery publicznej z prywatną.

W artykule *„Czynniki wpływające na tworzenie oraz funkcjonowanie gromad rolno -spożywczych w Polsce”* (Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego, nr 2 z 2006 roku) celem naukowym była analiza uwarunkowań kształtujących powstawanie klastrów rolno-spożywczych w rolnictwie. Oryginalnym rozwiązaniem było zidentyfikowanie kluczowych czynników, które decydują o dynamice rozwoju gromad w polskim rolnictwie. Pierwszy stanowi struktura upraw drugi zaś obecność grup producenckich. Przystarzała struktura sprzyja dalszemu rozwojowi roślin tradycyjnych (zbóż) i deprecjonuje rośliny strategiczne (kukurydzę) oraz rośliny alternatywne (np. amarant). Tradycyjny model upraw nie zabezpiecza materiału pokarmowego dla produkcji zwierzęcej. Hamuje także rozwój gromad spożywczych w regionach o wybitnych walorach rolniczych.

Celem naukowym artykułu *„Przetwórcze spożywcze występujące na obszarze Polski na przestrzeni dziejów (zarys ogólny)”* („Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” nr 1 z 2007 roku) było wskazanie roli wspomnianych zakładów w

gospodarce lokalnej. Oryginalne rozwiązanie to wyodrębnienie ich typów oraz wskazanie kluczowych elementów ich funkcjonowania.

Kontynuacją poprzedniego artykułu była publikacja „*Rozwój przetwórci przydomowych w Polsce*” („Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” nr 2 z 2007 roku), w którym zaproponowałem, aby funkcjonujące w regionach posiadających wybitne walory przyrodnicze gospodarstwa rolne przekształcać w gospodarstwa agroturystyczne, które z jednej strony prowadziłyby działalność rolniczą z drugiej zaś przetwórczą na użytek lokalnej turystyki. Wszystko to przy wykorzystaniu miejscowych zasobów generujących zysk rodzinie wiejskiej oraz wypoczynek mieszkańcom dużych miast.

W ramach realizacji kolejnego celu badawczego przygotowałem pod kierunkiem prof. Lidii Białoń publikację pt. „*Ośrodki innowacji w świecie*”, (ukazała się nakładem Oficyny Wydawniczej Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie). Wskazuję w niej, iż ośrodki innowacji podobnie jak państwa mają swoje wzloty i upadki. Ich wspólnym mianownikiem było wspieranie określonych sektorów gospodarki przez ówczesne władze polityczne, mecenat ze strony wpływowych przedstawicieli życia kulturalnego czy politycznego, istnienie wolności gospodarczej, obecność wymiany handlowej między narodami, otwartość ludzi na nowinki techniczne, dogodne położenie geograficzne sprzyjające kontaktom międzyludzkim. Także obecność osób utalentowanych sprzyjała rozwojowi nauki oraz różnych form wytwórczości.

Poza publikacją artykułów naukowych brałem udział w konferencjach krajowych. Podczas międzynarodowej konferencji pt. „*Metody oceny jakości kształcenia specjalistów w zakresie zarządzania*” (*The Quality of Specialists Education in Terms of Managing Methods*), którego organizatorem była Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie w dniu 6 października 2006 roku wygłosiłem referat pt. „*Kadry menedżerskie dla Regionalnych Systemów Innowacji*”. Zwróciłem w nim uwagę na konieczność kształcenia menedżerów regionu posiadających interdyscyplinarną wiedzę zdolną do zarządzania ambitnymi projektami innowacyjnymi na poziomie lokalnym.

3.3. Okres po uzyskaniu stopnia doktora (od 2008 do 2016 roku)

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych w zakresie zarządzania rozszerzyłem zainteresowania badawcze. Poza Regionalnymi Systemami Innowacji skoncentrowałem się na Narodowym, Międzynarodowym oraz Globalnym Systemie Innowacji. Ponadto postanowiłem pogłębić wiedzę dotyczącą roli samorządu terytorialnego stopnia gminnego, powiatowego i wojewódzkiego w tworzeniu systemów innowacji w regionach, a także o funkcjonowaniu firm i gospodarstw innowacyjnych oraz o organizacjach uczących się.

Ważnym tematem moich badań naukowych stał się Narodowy System Innowacji. Wspomniana koncepcja wpisuje się w postulat budowy państwa innowacji. W przypadku Polski staje się koniecznością, ponieważ produkty zaawansowane pod względem technologicznym mają bardzo niski udział w wolumenie eksportu.

Dynamiczny rozwój gospodarek krajów rozwiniętych pokazuje, że systemy innowacji wspomagają tworzenie środowiska wysokich technologii w różnych ich obszarach. Dzięki sieciom współpracy między sferą badawczo-rozwojową a sektorem małych i średnich przedsiębiorstw ma miejsce wzrost produkcji dóbr zaawansowanych technologicznie.

Istotną rolę w budowaniu i funkcjonowaniu Narodowych Systemów Innowacji odgrywa państwo. Jego organy inspirują, stymulują i wspierają procesy innowacyjne. Przykłady rozwiniętych krajów pokazują, że ze środków publicznych są prowadzone badania podstawowe. Prywatne firmy korzystają z wyników badań prowadzonych przez państwowe instytuty naukowo-badawcze. Dzieje się tak dlatego, że horyzont czasowy innowacji jest wydłużony, drogi i niepewny. Dlatego prywatny kapitał nie jest skory do inwestowania w procesy innowacyjne, które są realizowane w długim terminie.

Narodowe Systemy Innowacji spinają Regionalne Systemy Innowacji oraz udzielają im wydatnej pomocy w zakresie kreowania środowiska innowacyjnego. Kluczowe znaczenie mają specjalizacje regionalne. Sprawiają one, że każdy region ukierunkowuje się na te obszary, w których posiada największy potencjał intelektualny.

Motorami napędowymi Narodowych Systemów Innowacji pozostają klastry przemysłowe. Mogą obejmować województwa a nawet państwa. Ich obecność przyczynia się do koncentrowania zasobów materialnych oraz niematerialnych na danym terenie. Niektóre z nich - jak np. włoskie grona samodzielnie inspirują współpracę pomiędzy firmami. W modelu duńskim i holenderskim mamy do czynienia z brokerami sieci, którzy występują w roli koordynatorów.

Narodowe Systemy Innowacji stanowią podsystemy Międzynarodowych Systemów Innowacji. Kluczowe znaczenie ma tu identyfikowanie mechanizmów, które umożliwiają tworzenie jednolitej przestrzeni badawczej, naukowej, edukacyjnej, przemysłowej. Ich poznanie sprzyja integrowaniu gospodarek poszczególnych krajów oraz wzajemnemu uzależnianiu się.

Międzynarodowe Systemy Innowacji obejmują kontynenty. Rolę koordynatora może pełnić złożona z przedstawicieli różnych państw kontynentu instytucja międzynarodowa. Mamy tu do czynienia z jednolitym rynkiem innowacji oraz przestrzenią badawczą, która pobudza kreowanie innowacyjnych rozwiązań. Tego typu struktura międzynarodowa sprzyja integracji politycznej, gospodarczej i kulturalnej.

Międzynarodowe Systemy Innowacji tworzą Globalny System Innowacji. Ten ostatni obejmuje swoim zasięgiem cały świat. Rolę koordynatora może odgrywać grupa (G-20). Jej celem może być zarządzanie i monitorowanie projektami innowacyjnymi mającymi charakter światowy. Dotyczą one m.in. poszukiwania nowych źródeł energii, zapewnienia szybszych form komunikacji i transportu, a także bezpieczeństwa żywnościowego ludzkości oraz zachowania pokoju.

Globalny System Innowacji sprzyja tworzeniu jednolitego rynku innowacji oraz budowie przestrzeni badawczej. W jego ramach mogą powstawać światowe centra kreowania i dyfuzji innowacji. Zarówno Międzynarodowy oraz Globalny System Innowacji stanowi otoczenie dla Narodowego i Regionalnego Systemu Innowacji. Każde zaburzenie powstałe w tych pierwszych ma wpływ na zachowania dwóch ostatnich i odwrotnie.

4. Wskazane osiągnięcia naukowo-badawcze wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

Należę do nielicznego grona osób w kraju, którzy zajmują się teorią systemów innowacji. Jestem jedynym naukowcem, który koncentruje się na wszystkich jej poziomach: od innowacyjnej firmy, po regionalny, krajowy, międzynarodowy i globalny system innowacji. Wspomniana tematyka wpisuje się m. in. w zagadnienia teorii innowacji. Efektem tych rozważań są publikacje w postaci książek, rozdziałów oraz artykułów, które ukazały się w kraju oraz jeden rozdział w polsko-ukraińskiej książce. W zdecydowanej większości zostały wydane w punktowanych publikacjach (ponad 300 pkt.). I to właśnie **„koncepty budowy i funkcjonowania systemów innowacji na poziomie regionalnym, krajowym, międzynarodowym i globalnym”** stanowią w myśl art. 16, ust. 2 ustawy z 14 marca 2003 roku moje osiągnięcie naukowo-badawcze.

Na szczególną uwagę zasługują książki poszerzające wiedzę z zakresu teorii systemów i marketingu innowacji:

- **„Innowacyjne państwo i społeczeństwo: systemy innowacji jako narzędzie kreowania bogactwa”**, Warszawa 2016.
- **„Innowacyjne kontynenty: systemy innowacji jako instrumenty budowy stref innowacyjnego rozwoju na świecie”**, Warszawa 2016.
- **„Marketing innowacji: kreowanie innowacyjnych produktów oraz usług na potrzeby rynku”**, Warszawa 2016.

Problematykę systemów innowacji uzupełniają moje rozdziały i artykuły opublikowane w ogólnopolskich wydawnictwach. Efektem prowadzonych dociekań naukowych jest wkład do teorii systemów innowacji, który obejmuje następujące propozycje i rozwiązania:

- zaproponowanie kompleksowego systemu innowacji obejmującego innowacyjną firmę, gospodarstwo rolne, innowacyjny region, kraj, kontynent oraz glob;
- zwrócenie uwagi na gospodarstwo rolne jako kluczowy element systemu innowacji (do tej pory żaden naukowiec w publikacjach krajowych nie poruszał wspomnianej kwestii);
- zaproponowanie teorii dotyczącej gospodarstwa rolnego i wprowadzenie jej do teorii zarządzania co jest pionierskim rozwiązaniem oraz rozbudowanie dotychczasowej wiedzy dotyczącej teorii przedsiębiorstwa;
- wyszczególnienie funkcji dla organizacji innowacyjnej, a także dla regionalnego, krajowego, międzynarodowego i globalnego systemu innowacji;
- wskazanie cech systemu innowacji: specyficznych dla danego regionu oraz uniwersalnych odnoszących się do wszystkich jednostek podziału administracyjnego kraju;
- zaproponowanie zasad budowy oraz funkcjonowania innowacyjnej firmy, gospodarstwa rolnego, regionalnego systemu innowacji, narodowego systemu

innowacji, międzynarodowego systemu innowacji oraz globalnego systemu innowacji;

- wyodrębnienie podsystemów dla regionalnego, krajowego, międzynarodowego oraz globalnego systemu innowacji;
- zaproponowanie centrum koordynacji, monitoringu i ewaluacji dla regionalnego, narodowego, międzynarodowego i globalnego systemu innowacji;
- zaproponowanie trójsegmentowej strategii innowacji dla regionu, kraju, kontynentu i globu;
- zaakcentowanie roli i znaczenia marketingu w procesach innowacyjnych realizowanych w firmach oraz na poziomie regionu i kraju;
- uznanie marketingu innowacji za kluczowy instrument funkcjonowania systemu innowacji na poziomie firmy, regionu, kraju i kontynentu.

Najniższym poziomem systemu innowacji jest **INNOWACYJNA FIRMA ORAZ INNOWACYJNE GOSPODARSTWO ROLNE**. W artykule „*Innowacyjna firma*” („Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” nr 2 z 2009 r.) celem badawczym była analiza kluczowych czynników składających się na budowę i funkcjonowanie wspomnianej organizacji na rynku innowacji. Na podstawie zgromadzonego materiału badawczego wskazałem, iż elementami składowymi wspomnianej firmy pozostają m.in. wysoka kultura innowacyjna, kreatywny personel, przedsiębiorczy menedżerowie, sprawna organizacja pracy, elastyczna strategia organizacji, zespołowe uczenie się, a także umiejętne łączenie wiedzy ukrytej z jawną. Wspomniana organizacja kreuje oryginalne rozwiązania a w przypadku braku jej zasobów czerpie ją z otoczenia. Omawiana organizacja uchodzi za podstawowe ogniwo Regionalnego Systemu Innowacji.

W koncepcję innowacyjnej firmy wpisuje się rozdział „*Zarządzanie organizacją w sytuacjach kryzysowych*”, który został zamieszczony w książce „Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej w świetle prawa wewnętrznego i międzynarodowego” (Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011). Celem badawczym było określenie czynników mających wpływ na procesy zarządzania organizacją w czasie pojawienia się kryzysów. Oryginalne rozwiązania wspomnianego rozdziału to wyodrębnienie stanów organizacji (równowagi, zagrożenia, kryzysu oraz rozpadu), a także faz ich monitorowania i regulacji (prognozowanie, obserwacja, zapobieganie i zwalczanie). We wspomnianym rozdziale wskazuję, że wdrażanie w organizacjach mechanizmów antykryzysowych może prowadzić do skuteczniejszego przewidywania potencjalnych zagrożeń oraz zbiorowego reagowania na niebezpieczeństwa i zagrożenia.

Uzupełnieniem koncepcji innowacyjnej firmy jest artykuł „*Zarządzanie wiedzą w uczelni wyższej*” („Nauka i Szkolnictwo Wyższe”, nr 2/2013). Celem naukowym była próba przeniesienia na grunt szkolnictwa wyższego modeli zarządzania wiedzą i zaproponowanie własnego schematu. Oryginalnym rozwiązaniem jest tzw. hybrydowy model zarządzania wiedzą w szkole wyższej. Jego kluczowymi elementami pozostają wykładowcy akademicki wraz ze studentami i doktorantami, będące do ich

dyspozycji urządzenia techniczne wyposażone w sztuczną inteligencję, a także zachodzące w nim procesy podobne do występujących w modelu zarządzania wiedzą Probstą, Rauba i Romhardta, konwersja wiedzy cichej w jawną i jawnej w cichą (I.Nonanki) a także przestrzeń fizyczna i wirtualna, w której zachodzi kreowanie, dzielenie i wdrażanie różnych typów wiedzy.

Kolejną publikacją, która poszerza koncepcję innowacyjnej firmy jest rozdział „*Wpływ inteligentnego uczenia się na innowacyjność organizacji*” (zamieszczony w książce „*Prawa człowieka fundamentem Europy wartości*” 2014). Celem naukowym była próba identyfikacji kluczowych czynników, które składają się na tego typu organizację. Analiza wykazała, że współczesna firma innowacyjna osadza się na zespołowym uczeniu się personelu, a także poszczególnych menedżerów. Innowacyjność i konkurencyjność buduje ona za pomocą inteligentnego uczenia. Przez wspomniany proces rozumie się lokalizowanie, generowanie oraz wdrażanie dostępnych lub nowych zasobów wiedzy praktycznej, który stanowi punkt wyjściowy podczas projektowania nowych produktów. Jego obecność w innowacyjnej firmie umożliwia jej zbudować albo zachować wiodącą pozycję na rynku innowacji. W procesie inteligentnego uczenia się pracownicy i menedżerowie świadomie dzielą się własną lub zdobytą wiedzą praktyczną. Mamy tu również do czynienia ze świadomym kształtowaniem unikalnych kompetencji i umiejętności wśród nich. Artykuł dowodzi, że organizacje oparte na inteligentnym uczeniu się bardziej koncentrują się na wyspecjalizowanych obszarach, w których są kreowane największe korzyści materialne. Oryginalne rozwiązanie wspomnianego rozdziału to także wskazanie osi uczenia się: kontakty organizacji z klientami, dostawcami, podwykonawcami i doradcami, uczenie się firmy we własnym zakresie, w ramach sieci innowacyjnych w zakresie realizacji wspólnych projektów badawczych, poprzez analizę porównawczą własnej firmy na tle wiodących firm na rynku, czy wsparcie ze strony ekspertów zewnętrznych. Procesy inteligentnego uczenia sprawiają, że działające na rynku organizacje o wiele szybciej przystosowują się do zmiennego otoczenia i mogą czerpać z tego zyski.

W koncepcję innowacyjnej organizacji wpisuje się artykuł „*Od uniwersytetu tradycyjnego do uniwersytetu przyszłości*” („*Nauka i Szkolnictwo Wyższe*” nr 1/2009). Celem naukowym była charakterystyka modeli uniwersytetów występujących w przeszłości i współcześnie oraz nakreślenie wizji nowej instytucji edukacyjnej ukierunkowanej na rynek. Wizja uniwersytetu przyszłości jest oryginalnym rozwiązaniem. Analiza dostępnej literatury oraz własne obserwacje dowodzą, iż budowa gospodarki opartej na wiedzy wymusza na uczelniach wyższych konieczność przewartościowania dotychczasowych działań w obszarze kształcenia. Oryginalnym rozwiązaniem jest wskazanie, że uniwersytet przyszłości stanowi odpowiedź na złożoność i niepewność współczesnego świata. Program kształcenia powinien być ukierunkowany na interdyscyplinarną wiedzę oraz nabywanie coraz bardziej zaawansowanych umiejętności praktycznych przez studentów, aby mogli rozwiązywać wielowymiarowe i skomplikowane problemy gospodarcze. Tego typu instytucja pozwoli lepiej selekcjonować i zagospodarować uzdolnione jednostki wskazując im ścieżki kariery zawodowej, ze szczególnym naciskiem na kształcenie techniczne, bo to właśnie ono - jak pokazują wiodące strefy dynamicznego rozwoju na świecie - przyczynia się do rozwoju cywilizacji. Uniwersytet przyszłości kształci

najlepszych i stanowi istotne ogniwo regionalnej sieci innowacyjnej. Odgrywa wiodącą rolę w dyfuzji innowacji technologicznych do przemysłu i usług.

W artykule „*Uniwersytet wirtualny jako element budowy społeczeństwa informacyjnego*” („Nauka i Szkolnictwo Wyższe” nr 1/2011) celem badawczym jest rola uniwersytetu nowej generacji w rozwoju społeczeństwa informacyjnego jako filaru gospodarki opartej na wiedzy. Jego budowa a także funkcjonowanie zależy od ciągłego kreowania nowych narzędzi informatycznych i komunikacyjnych oraz kształcenia umiejętności swobodnego posługiwania się nimi. Oryginalnym rozwiązaniem tego typu instytucji jest zaproponowanie wspomnianej jednostki jako kluczowego elementu generowania, dyfuzji i upowszechniania wiedzy na różnych poziomach systemu innowacji. Zadaniem uniwersytetu wirtualnego powinno być rekrutowanie utalentowanych jednostek, które będą łączyć pracę informatyka ze studiami w tej dziedzinie, transmisję wiedzy i kształtowanie umiejętności u studentów. Wspomniana instytucja stwarza nadzieje na zdynamizowanie procesu generowania innowacji w obszarze usług informatycznych i telekomunikacyjnych, a także rozwoju przedsiębiorczości rozumianej jako zakładanie startupów przez studentów lub absolwentów uczelni oraz firm typu spin-off przez pracowników sfery badawczo-rozwojowej.

Ważną rolę w działalności organizacji publicznych oraz prywatnych odgrywa orientacja marketingowa, która została scharakteryzowana w rozdziale „*Marketingowe zarządzanie małą organizacją non-profit*” w książce „*Zarządzanie marketingiem*”. Została omówiona na przykładzie biblioteki uczelni wyższej. Wskazują w nim, że w organizacjach akademickich zachodzi proces generowania, rozsiewania i wdrażania wiedzy naukowej oraz informacji wśród studentów, wykładowców oraz pracowników administracyjnych i technicznych. Konkurencja ze strony innych instytucji zmusza biblioteki akademickie - podobnie jak firmy wytwórcze bądź usługowe - do stosowania koncepcji marketingowej. Jej obecność umożliwia skuteczniejsze funkcjonowanie na rynku. Odbывается się to za pomocą identyfikacji bieżących i przyszłych potrzeb czytelników. Pomocna w tym może okazać się strategia marketingowa i plan marketingowy. Poza badaniami marketingowymi w bibliotece musi być prowadzona bieżąca analiza rynku wydawniczego.

Na szczególną uwagę w mojej działalności naukowej zasługuje publikacja pt. „*Marketing innowacji: kreowanie innowacyjnych produktów i usług na potrzeby rynku*” (Warszawa 2016). Jest to pierwsza tego typu książka na polskim rynku wydawniczym. W sposób przystępny przedstawia genezę oraz rolę koncepcji marketingowej w procesach innowacyjnych. Niepewność rynku oraz wysokie koszty tworzenia nowych produktów powinny skłaniać polskich przedsiębiorców i innowatorów do zmiany dotychczasowego postrzegania wspomnianej koncepcji i włączenia jej we wszystkie fazy działalności innowacyjnej (od pomysłu i badań rynku, po prototyp, testowanie, produkcję, dystrybucję, promocję i sprzedaż). Wspomniana książka charakteryzuje zagadnienia marketingu innowacji i jest poparta licznymi przykładami zaczerpniętymi z funkcjonowania rynku innowacji w rozwiniętych krajach świata.

W ramach rozważań nad organizacją innowacyjną ważne miejsce zajmują instytucje wspomagania technologicznego, którym poświęcony został artykuł „*Wpływ akademickich inkubatorów przedsiębiorczości na rozwój lokalnej industrializacji i innowacyjności*” („Nauka i Szkolnictwo Wyższe” nr 1-2 z 2014 roku). Celem

naukowym jest próba scharakteryzowania wpływu uczelnianych inkubatorów na kreowanie innowacyjnej gospodarki. Jej budowa wymaga obecności odpowiedniej sfery instytucjonalnej, która będzie wspomagać kreatywnych i młodych przedsiębiorców posiadających wyjątkowe umiejętności i zaawansowaną wiedzę, którą można wdrażać w procesie kreowania nowych produktów. Zaawansowana technologia decyduje o sile poszczególnych branż współczesnej gospodarki, gdyż to na jej podstawie wytwarzane są innowacje. Akademickie inkubatory przedsiębiorczości uchodzą za miejsca tworzenia i rozsiewu nowych firm, które wykorzystują dostępne zasoby wiedzy akademickiej, aby skutecznie działać na rynku.

Ważne miejsce w koncepcji systemu innowacji zajmują Sektorowe Systemy Innowacji. Wspomnianej problematyce został poświęcony artykuł „*Sektorowe Systemy Innowacyjne szansą rozwoju przetwórstwa spożywczego w Polsce*” („Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” nr z 2008 roku). Celem naukowym była analiza funkcjonowania klastra rolno-spożywczego, stanowiącego podstawowy element Regionalnego Systemu Innowacji. Tego typu konfiguracje są podatne na innowacje radykalne, które przebudowują lub niszczą konkretny sektor. Kluczowe znaczenie w ich rozwoju mają uczelnie wyższe, ośrodki badawczo-rozwojowe, władze samorządowe, sektor bankowy, izby rolnicze, gospodarstwa rolne i zakłady przemysłowe. W ramach tego typu klastrów ma miejsce generowanie, dyfuzja i wdrażanie innowacji, które stanowią o sile i znaczeniu systemów innowacji na poziomie regionu lub kraju.

W koncepcję sektorowych systemów wpisuje się rozdział „*Wpływ klastrów na tworzenie środowiska innowacyjnego regionu*” (zawarty w książce „*Innowacyjność: uwarunkowania, strategie, wyzwania*”, Warszawa 2014). Punktem wyjścia moich rozważań jest wyodrębnienie dwóch typów klastrów (tradycyjnych oraz kreatywnych). Wniosek wynikający ze zgromadzonego materiału dowodzi, że tego typu konfiguracje wykształcają się w ciągu dziesięcioleci, co zresztą zauważa wielu współczesnych naukowców. Tradycja i historia mają wpływ na ich sukces w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Proces budowy lokalnego środowiska w ich przypadku kształtuje się pod wpływem miejscowej kultury oraz znajdujących się na danym terenie zasobów ludzkich i wiedzy unikalnej. Specyfika danego obszaru przyciąga utalentowane jednostki, które upatrują w nich możliwość wdrażania własnych pomysłów. Wspomniany rozdział dowodzi, że kreowanie środowiska innowacyjnego w regionach dokonuje się pod wpływem obecności instytucji naukowo-badawczych oraz edukacyjnych, które stanowią ważne ogniwo każdego klastra, a szczególnie branży kreatywnej. Kluczową rolę odgrywają w nich innowacyjne firmy, które permanentnie podnoszą swoją innowacyjność i konkurencyjność za pomocą nowych rozwiązań technologicznych przez co są w stanie generować nowe produkty, które znajdują nabywców na rynku.

Podczas analizy klastrów przemysłowych można posłużyć się teorią innowacji. Wspomniany temat poruszam w artykule „*Przydatność teorii innowacji w rozwoju klastrów*” („Zarządzanie. Teoria i Praktyka”, nr 1 z 2015 roku). Stwierdzam, że nie można do końca zbadać klastrów bo zmienia się teoria innowacji. Ponadto posiada ona luki. Dzieje się tak w wyniku dynamicznego otoczenia, które znajduje się pod presją technologiczną oraz organizacyjną. Także proponowane przez wspomnianą teorię cechy innowacji nie do końca można przypisać klastrom.

W koncepcję innowacyjnej organizacji wpisuje się artykuł „*Uniwersytet technologiczny jako element systemu technologicznego*” („Nauka i Szkolnictwo Wyższe” nr 2 z 2009 roku). Celem naukowym jest scharakteryzowanie systemu technologicznego oraz ukazanie jego roli w procesie kreowania zaawansowanych technologii dla regionalnej gospodarki. Stwierdzam w nim, że systemy technologiczne stanowią swoisty przypadek systemów innowacji. Sprzyjają kreowaniu zaawansowanych i nowoczesnych metod i narzędzi wytwarzania produktów. Tego typu konfiguracje przyczyniają się w znaczącym stopniu do postępu naukowo-technicznego oraz zmniejszają dystans technologiczny pomiędzy poszczególnymi krajami.

Innowacyjne organizacje stanowią podstawowy element każdego podsystemu wchodzącego w skład **REGIONALNEGO SYSTEMU INNOWACJI**. Tego typu podmioty dysponują zaawansowanym i nowoczesnym potencjałem intelektualnym, który przyczynia się do generowania innowacyjnych rozwiązań. Efektem prowadzonych w tym obszarze rozważań naukowych stały się kolejne publikacje.

W artykule „*Rola uniwersytetu w regionalnym systemie innowacji*” („Nauka i Szkolnictwo Wyższe” nr 1 2008) celem badawczym było stwierdzenie w jakim stopniu organizacja ucząca się wpływa na rozwój regionu. Poza funkcjami dydaktyczno-badawczymi zajmuje się kreowaniem i upowszechnianiem wiedzy. Stanowi rdzeń regionu uczącego się. Centralne miejsce - jak dowodzą strefy dynamicznego rozwoju na świecie - zajmują uniwersytety technologiczne. Budowa gospodarki opartej na wiedzy wymaga obecności tego typu instytucji, które będą organizacjami uczącymi się w Regionalnym Systemie Innowacji. Rola uniwersytetu sprowadza się do rozwijania środowiska innowacyjnego w regionach i miastach, pobudzania innowacyjności i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, kształcenia specjalistów na potrzeby lokalnej gospodarki, prowadzenia badań nad innowacjami, a także upowszechniania wiedzy technologicznej.

W koncepcję systemu innowacji wpisuje się artykuł „*Regionalny System Innowacji*” („Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” nr 2 z 2008 roku). Punktem wyjścia we wspomnianych rozważaniach jest podejście systemowe, które dzieli RSI na podsystemy, a te na mniejsze elementy zwane mikrosystemami. Kluczową rolę z punktu widzenia generowania innowacji odgrywa podsystem edukacji, badań i rozwoju. Bliska współpraca z podsystemem biznesu zapewnia, iż innowacyjne rozwiązania wynikają z potrzeb rynku i stanowią jego odpowiedź na wyzwania. Poszczególne podsystemy spina sieć innowacyjna, która może być aktywowana za pomocą funkcjonującego przy Urzędzie Marszałkowskim Centrum Koordynacji złożonego z przedstawicieli poszczególnych środowisk regionu (edukacji, biznesu, finansów, administracji, kultury, służby zdrowia, opieki społecznej, bezpieczeństwa). Jego rola sprowadza się do koordynacji, monitorowania i ewaluacji projektów innowacyjnych. Oryginalne rozwiązania to także zasady budowy i funkcjonowania systemu innowacji. Jako przykład można wskazać konsensus społeczny, publiczno-prywatne partnerstwo, samorządność i decentralizację, zespołowe uczenie się, regionalne programowanie, innowacyjność i konkurencyjność.

We wspomniane zagadnienia wpisuje się rozdział „*Regionalne Systemy Innowacji*” zawarty w publikacji „*Zarządzanie działalnością innowacyjną*”,

Wydawnictwo Placet 2010). Celem naukowym było zaproponowanie zwartej koncepcji jego budowy i funkcjonowania. Na oryginalne rozwiązania składają się zasady budowy i funkcjonowania Regionalnego Systemu Innowacji, a także funkcje jakie spełnia w środowisku regionalnym i mechanizmy zarządzania w postaci Centrum Koordynacji. Istotną rolę odgrywają narzędzia służące budowie Regionalnej Strategii Innowacji. Koncentruję się na kluczowych osiach współpracy w ramach wspomnianego systemu. Przedstawiam w nim schemat struktury sieciowej oraz analizę szesnastu Regionalnych Strategii Innowacji, której dokonałem pod kątem określonych kryteriów. Stwierdzam, iż warunkiem powstania RSI w regionie jest ustanowienie rynku innowacji a wcześniej innowacyjnych firm jako biorców innowacji oraz dawców w postaci ośrodków badawczo-rozwojowych. Poza wspomnianymi elementami oryginalne są funkcje systemu innowacji a także kwestie związane z jego monitorowaniem.

W artykule pt. „*Menedżer regionu w Regionalnym Systemie Innowacji*” (Zarządzanie. Teoria i Praktyka nr 1 z 2010 r.) celem naukowym jest przedstawienie roli i znaczenia osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie sieci innowacyjnych. W ramach Regionalnego Systemu Innowacji występują różne szczeble zarządzania: od organizacji publicznej lub prywatnej po gminy, powiaty i województwa. Mamy tu wiele instytucji, które muszą być ukierunkowane na system innowacji. Profil kształcenia menedżerów powinien obejmować ekonomikę regionu, zarządzanie regionem, marketing terytorialny, administrację samorządową, ochronę środowiska, architekturę krajobrazu, komunikację społeczną, prawo gospodarcze, zarządzanie strategiczne, a także teorię innowacji. Jego sukces zależy od umiejętności organizowania pracy zespołowej i angażowania lokalnych i regionalnych społeczności w życie publiczne regionu. Proponuję oryginalne rozwiązania w postaci tzw. „nawigatora regionu innowacyjnego”, którego zadaniem jest wprowadzanie usprawnień w funkcjonowaniu administracji samorządowej w województwie, a także zachowania spójności zapisanych w strategii innowacji celów strategicznych i operacyjnych. Polecam cztery podstawowe narzędzia nawigacji Regionalnym Systemem Innowacji: Foresight, Monitoring, Koordynację i Ewaluację. Współczesny menedżer powinien być inicjatorem, stymulatorem i twórcą innowacji organizacyjnych w administracji. Wyznaczając kierunki działania urzędów administracji samorządowej, menedżerowie regionu stają się nawigatorami RSI. Ze względu na pełnione w systemie innowacji funkcje mają wpływ na identyfikowanie kluczowych kierunków rozwoju regionu w przyszłości, monitorowanie działalności systemu w otoczeniu, koordynację działalności poszczególnych podsystemów, a także na ewaluację stopnia realizowanych projektów i programów innowacyjnych.

W Regionalnym Systemie Innowacji ważne miejsce przypada bezpieczeństwu publicznemu. Wspomniane zagadnienie zostało przedstawione w artykule „*Rola podsystemu bezpieczeństwa publicznego w Regionalnym Systemie Innowacji*” („*Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego*” nr 2/2011 roku). Celem badawczym było omówienie kwestii związanych z identyfikowaniem, zapobieganiem i eliminowaniem sytuacji kryzysowych, które mogą wynikać z działania systemu oraz jego otoczenia. Oryginalnym rozwiązaniem jest wymienienie systemowości jako istotnego czynnika wpływającego na zwiększanie poczucia bezpieczeństwa publicznego w regionach. Wynika to stąd, iż na poziomie Regionalnego Systemu Innowacji bezpieczeństwo ma charakter całościowy, a funkcjonujące w jego ramach

instytucje wspierają się oraz otrzymują pomoc ze strony centralnych i regionalnych władz. Dzięki innowacjom ma miejsce wyposażenie instytucji bezpieczeństwa publicznego w niezbędny sprzęt i wiedzę.

Istotne kwestie dotyczące systemu innowacji zostały przedstawione w rozdziale *„Rola i miejsce administracji publicznej w procesie budowy struktur bezpieczeństwa na poziomie Regionalnego Systemu Innowacji”*, który został zamieszczony w książce *„Miejsce administracji publicznej w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego”*, Warszawa 2012. Celem badawczym była identyfikacja potencjału obejmującego służby i instytucje militarne oraz paramilitarne odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne, które mogą stanowić podsystem w Regionalnym Systemie Innowacji, aby sprostać współczesnym zagrożeniom zewnętrznym. Oryginalne rozwiązania dotyczą wskazania funkcji administracji publicznej w Regionalnym Systemie Innowacji rozumianych jako koordynowanie służb cywilnych i militarnych w czasie kryzysu, administrowanie jednostkami samorządowymi, stymulowanie działań proinnowacyjnych w sferze bezpieczeństwa, inicjowanie budowy partnerstwa między podsystemami, sponsorowanie innowacyjnych rozwiązań dla służb funkcjonujących w ramach bezpieczeństwa publicznego, a także inicjowanie i koordynowanie pomocy społecznej dla ludzi dotkniętych kryzysem lub klęskami żywiołowymi. Potrzeba budowy RSI narasta, gdyż coraz więcej jest na poziomie lokalnym i regionalnym zagrożeń i wyzwań, które wymagają szybkich i stanowczych działań. RSI łączy rozproszone w regionie służby w ramach sieci co pozwala szybko i elastycznie podejmować odpowiednie działania. Odbywa się to dzięki partnerskiej współpracy poszczególnych uczestników.

Rozwinięcie roli administracji publicznej w systemie innowacji na poziomie regionalnym nastąpiło w rozdziale pt. *„Rola samorządu terytorialnego w budowaniu Regionalnego Systemu Innowacji”*, w polsko-ukraińskiej książce *„Samorząd terytorialny w Polsce i na Ukrainie, Місцеве Самоврядування в Польщі та Україні”* (Poznań- Kijów 2013). Wspomniany rozdział został opracowany z myślą o Ukrainie, w której planowana jest decentralizacja państwa. Celem badawczym było określenie roli i znaczenia administracji w kształtowaniu systemu innowacji. Oryginalne rozwiązania polegają na określeniu podwójnej roli samorządu terytorialnego w Regionalnym Systemie Innowacji. Z jednej strony jest jego częścią jako podsystem administracji, z drugiej zaś inicjuje i wspiera jego budowę i funkcjonowanie jako niezależny pion. Dysponując odpowiednimi kompetencjami mającymi umocowanie prawne w ustawach władze lokalne zagospodarowują przestrzeń gospodarczą, a także przyczyniają się do stymulowania rozwoju nowych firm i sektorów gospodarki. Ważne miejsce przypada w nim koncepcji marketingowej. Region mający na swoim terenie RSI powinien być zorientowany marketingowo.

W artykule pt. *„Uczelnia rolnicza jako instrument rozwoju regionów rolniczych”* („Nauka i Szkolnictwo Wyższe” nr 1 z 2012 roku) celem naukowym jest określenie roli szkoły wyższej w kreowaniu innowacyjności regionów rolniczych. Z racji posiadanego potencjału naukowo-badawczego uczelnia rolnicza może stanowić ważny element rozwoju tzw. dolin zdrowej żywności. Wpisuje się w koncepcję zrównoważonego rozwoju, której celem jest zachowanie równowagi między przyrodą a działalnością człowieka. Dzięki współpracy z gospodarstwami rolnymi, przetwórcami, hurtowniami, sklepami, ośrodkami B+R, bankami, ośrodkami doradztwa rolniczego i samorządem rolników tworzą się sieci partnerskiej

współpracy. Tego typu konfiguracja sprzyja przepływowi wiedzy praktycznej i ułatwia dostęp do informacji oraz innowacji. Jest ukierunkowana na kształcenie wykwalifikowanych i świadomych proekologicznie kadr dla rolnictwa oraz przetwórstwa i prowadzenia badań nad nowymi rozwiązaniami dla gospodarstw rolnych.

Regionalne Systemy Innowacji mogą obejmować regiony przemysłowe lub rolnicze. Do tych ostatnich odnosi się artykuł *„Trajektorie rozwoju regionów rolniczych”* („Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” nr 1 z 2011 roku). Celem naukowym była analiza kierunków rozwoju regionów w warunkach globalizacji. Zostały przedstawione w nim dwa kluczowe modele rolnictwa: monofunkcyjny (bazujący na dominującej uprawie lub hodowli) oraz wielofunkcyjny (zawierający różne formy produkcji). Ten ostatni doskonale wpisuje się w system innowacji na poziomie regionalnym i sprzyja rozwojowi zróżnicowanego rolnictwa. Wspiera cenne pod względem przyrodniczym obszary w ramach wspomnianego systemu.

Ważne miejsce w koncepcji Regionalnego Systemu Innowacji odgrywa artykuł *„Model ochrony środowiska przyrodniczego w regionach rolniczych”* („Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” nr 1 z 2012 roku). Celem badawczym wspomnianej publikacji jest charakterystyka środowiska przyrodniczego na obszarach rolniczych pod kątem jego odbudowy, a także sposoby jego ochrony. Wspomniany model ochrony w regionach rolniczych przedstawia oryginalne rozwiązania. Na podstawie poczynionych obserwacji można wyodrębnić w nich trzy podstawowe sposoby jego odbudowy. Pierwszym rozwiązaniem może być koncentryczna dyfuzja różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów, drugim liniowa wędrówka roślin i zwierząt, trzecim zaś punktowe odtwarzanie przez naukowców różnych gatunków zwierząt i roślin. Analiza wspomnianych modeli wykazuje, iż optymalnym rozwiązaniem odbudowy i ochrony środowiska przyrodniczego w regionach rolniczych jest model koncentrycznej dyfuzji gatunków fauny i flory, który obejmuje cały obszar i doskonale wpisuje się w systemy innowacji na poziomie regionu.

Nie można zbudować skutecznych systemów innowacji w regionach bez znajomości kompetencji, obowiązków i praw samorządu terytorialnego. W rozdziale *„Kontrola i nadzór nad jednostkami pomocniczymi funkcjonującymi na terenach wiejskich”*, (opublikowanym w książce *„Z zagadnień nadzoru i kontroli organów władzy publicznej w Polsce”*, Warszawa 2013) celem badawczym jest charakterystyka sołectw jako podstawowych ogniw, które tworzą poszczególne gminy. Kontrolę i nadzór nad wspomnianymi jednostkami pomocniczymi sprawują organy gminne (rada gminy, która została do tego zobligowana). Ich kompetencje obejmują m.in. analizę dokumentacji sołectwa pod kątem merytorycznym i formalnym, a także tryb podejmowania uchwał przez zebrania wiejskie. W ramach dokonywanych kontroli oceniają tryb pracy sołtysa, żądają niezbędnych informacji i wyjaśnień dotyczących ich funkcjonowania, a ponadto mogą zawieszać organy sołeckie i analizować działalność gospodarczą i finansową sołectwa.

Mechanizmy nadzoru i kontroli władzy państwowej nad gminami wiejskimi zostały przeanalizowane w rozdziale *„Nadzór i kontrola nad działalnością gmin wiejskich i miejskich”* (w książce *„Z zagadnień nadzoru i kontroli organów władzy publicznej w Polsce”*, Warszawa 2013). Celem badawczym jest gmina wiejska jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego. Jej funkcjonowanie podlega kontroli i nadzorowi ze strony organów władzy państwowej. W celu zapewnienia

gminom nieskrępowanego rozwoju ustawodawca wprowadził zasadę samodzielności. Z drugiej strony określił granice, w ramach których może ona realizować zadania własne. Ustanawiając organy nadzoru ustawodawca wyposażył je w odpowiednie instrumenty kontroli ich działalności nakładając obowiązek przestrzegania zasady legalizmu, co sprawia, że prawo lokalne musi być zgodne z powszechnie obowiązującymi normami co oznacza, że także systemy innowacji muszą działać w granicach tego prawa.

Ważnym podmiotem systemu innowacji na poziomie regionu jest samorząd powiatowy. Wspomniane jednostki administracyjne podlegają nadzorowi i kontroli ze strony wyższych organów państwowych. Kwestia ta została przeanalizowana w rozdziale pt. *„Nadzór i kontrola nad działalnością powiatów ziemskich”*, w książce pt. *„Z zagadnień nadzoru i kontroli organów władzy publicznej w Polsce”*, Warszawa 2015. Wspomniane jednostki podziału administracyjnego drugiego stopnia podejmują się realizacji zadań, które przekraczają możliwości i kompetencje poszczególnych gmin. Mimo swoich ułomności stanowią pośrednie ogniwo pomiędzy gminą a województwem. Będąc jednostką administracyjną powiat reprezentuje wspólne dla ludności związki historyczne, społeczne, gospodarcze, polityczne i administracyjne. Spełnia ważną rolę w zaspokajaniu bieżących potrzeb mieszkańców gmin i rozwiązuje problemy, które wykraczają poza sferę kompetencji przyznanych gminom. Organami nadzoru i kontroli nad powiatami są m. in. władze ustawodawcze: sejm (może rozwiązać radę powiatową), władze wykonawcze w osobie premiera, który składa wniosek do sejmu o rozwiązanie rady powiatowej, instytucje finansowo-skarbowe, które mają prawo kontroli jednostek samorządowych.

Zagadnienia związane z funkcjonowaniem administracji samorządowej w województwie zostały przeanalizowane w rozdziale *„Rola publicznych organów kontrolnych w procesie przestrzegania przepisów prawa przez administrację samorządową stopnia wojewódzkiego”* (zamieszczony w książce *„Ramy prawne funkcjonowania administracji publicznej w Polsce”* Warszawa 2015). Analiza podstaw prawnych funkcjonowania samorządu wojewódzkiego pokazuje, iż gminy i powiaty posiadają zagwarantowaną znaczną swobodę działania. Jednostki samorządowe stopnia wojewódzkiego nie są organami kontrolnymi i nadzorczymi wobec nich. Tego typu sytuacja sprawia, że mamy tu do czynienia ze swobodą działalności władz samorządowych, które występują w roli lokalnego gospodarza, co jest istotne w przypadku tworzenia systemu innowacji na poziomie województwa, bo oznacza konieczność włączenia we wspomniany proces wszystkich gmin wchodzących w jego skład na zasadzie partnerstwa.

W rozdziale pt. *„Nadzór i kontrola działalności marketingowej w jednostkach samorządu terytorialnego”* (zamieszczonym w książce *„Z zagadnień nadzoru i kontroli organów władzy publicznej w Polsce”*, Warszawa 2014) celem badawczym było ukazanie roli koncepcji marketingu terytorialnego w promocji i rozwoju gmin, powiatów i województw. W związku z ustanowieniem mechanizmów wolnego rynku, przywróceniem samorządu terytorialnego oraz decentralizacją państwa wzrosło jej znaczenie na poziomie administracyjnym. Między miastami, gminami, powiatami i województwami trwa rywalizacja o podział środków finansowych oraz o inwestycje w sferze edukacyjnej, badawczej, sportowej, turystycznej oraz gospodarczej. Jednostki samorządu terytorialnego sięgają po nią nie tylko jako narzędzie badania potrzeb i oczekiwań inwestorów i klientów zewnętrznych, komunikacji marketingowej między

gminą, miastem i ich otoczeniem, segmentacji polegającej na identyfikowaniu grup docelowych, do których może być wysłany komunikat i produkt, pozycjonowania unikalnych i atrakcyjnych cech gminy, powiatu i województwa w świadomości klientów zewnętrznych, zapewnienia klientom usług i produktów na wysokim poziomie, ale także po to aby kreować ich pozytywny i atrakcyjny wizerunek w otoczeniu bliższym i dalszym. Oryginalne rozwiązanie polega na wskazaniu elementów przynależnych do marketingu terytorialnego, które mogą być przedmiotem kontroli ze strony organów państwowych. Dotyczy to produktu oferowanego klientom, komunikacji z klientem, promocji i innych form, które służą wdrażaniu koncepcji marketingowej na poziomie gmin, powiatów i województwa.

Ważne miejsce w mojej pracy badawczej zajmują **NARODOWE SYSTEMY INNOWACJI**. Podstawowe założenia ich budowy i funkcjonowania przedstawiłem w artykule „*Narodowy System Innowacji*” („*Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego*” nr 1 z 2009 roku). Oryginalnym rozwiązaniem jest zaproponowanie nowej definicji Narodowego Systemu Innowacji jako zbioru Regionalnych i Sektorowych Systemów Innowacji złożonych z publicznych i prywatnych instytucji i organizacji zajmujących się kreowaniem oraz wdrażaniem innowacji celem podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki i wspomagania przedsiębiorczości. Tymczasem w polskiej i zachodniej literaturze Narodowe Systemy Innowacji przedstawia się jako zbiór instytucji zajmujących się wspieraniem, kreowaniem, upowszechnianiem i wdrażaniem innowacji.

Brak Regionalnych Systemów Innowacji w Polsce sprawia, iż nie można mówić o Narodowym Systemie Innowacji, gdyż są dla niego podsystemami, chociaż w wielu publikacjach twierdzi się, że taki system w Polsce istnieje. Wspomniany artykuł wymienia Narodową Strategię Innowacji jako narzędzie jego budowy, złożoną z projektów innowacyjnych wchodzących w skład Regionalnych Strategii Innowacji. Wskazuję na Centrum Koordynacji, które powinno stanowić ministerstwo zajmujące się sprawami rozwoju regionalnego.

Analizując funkcjonowanie gospodarki Stanów Zjednoczonych można zauważyć, iż zachodzące w tamtejszym Narodowym Systemie Innowacji procesy innowacyjne pobudzają publiczne i prywatne instytucje i agencje, które udzielają rokującym nadzieję na szybki rozwój firmom grantów, z których finansowane są projekty innowacyjne. Wspomniane państwo w sposób pośredni wspomaga od dziesięcioleci rozwój ważnych dla miejscowej gospodarki projektów technologicznych za pomocą znacznych środków finansowych. Tego typu działania przedstawiam w artykule pt. „*Instytucje, ośrodki oraz programy dynamizujące procesy technologiczne w Narodowym Systemie Innowacji*”, zamieszczonym w czasopiśmie „*Roczniki Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie*”, nr 10 z 2014 roku. Oryginalnym rozwiązaniem jest wskazanie na innowacje przełomowe zastosowane w przeszłości w gospodarce angielskiej, które stworzyły oraz rozwinęły nowe jej branże, przyczyniając się walcnie do zbudowania przez nią przewagi innowacyjnej i konkurencyjnej na międzynarodowym rynku.

Zagadnienia innowacyjnej organizacji, Regionalnego i Narodowego Systemu Innowacji zostały omówione w wydanej w 2016 roku książce „*Innowacyjne państwo i społeczeństwo: systemy innowacji jako narzędzie kreowania bogactwa*”.

Podsumowuję w niej dotychczasowy stan wiedzy na ten temat. Oryginalnym rozwiązaniem - na które naukowcy w Polsce i za granicą nie zwrócili uwagi - jest włączenie gospodarstw rolnych w skład koncepcji systemu innowacji oraz zaproponowanie teorii ich funkcjonowania. W literaturze poświęconej organizacji i zarządzaniu przedstawia się wyłącznie teorie przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych. Tymczasem jest to błąd, bo gospodarstwa rolne wpisują się w strategię bezpieczeństwa ekonomicznego kraju. Włączenie ich w system innowacji może podnieść ich innowacyjność i konkurencyjność na poziomie krajowym i zagranicznym.

Wpływ na budowanie krajowej innowacyjności i konkurencyjności mają władze państwa. Zagadnienie to zostało scharakteryzowane w artykule pt. *„Rola państwa w kreowaniu innowacyjnej gospodarki”*, który został zamieszczony na łamach czasopisma *„Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego”* nr 2 z 2015 roku. Rozwinięte oraz rozwijające się kraje wspomagają rozwój nie tylko sektora małych i średnich przedsiębiorstw ale także dużych transnarodowych firm, które prowadzą interesy w różnych krajach. Ukierunkowują swoją działalność na tworzenie infrastruktury technicznej i społecznej, aby zachęcać zagranicznych inwestorów oraz specjalistów z różnych dziedzin do inwestycji, a także do podejmowania pracy badawczej i naukowej w różnych ośrodkach krajowych.

W rozdziale zatytułowanym *„Wpływ technologii na bezpieczeństwo ekonomiczne kraju”* zamieszczonym w książce *„Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej”* Warszawa 2014 celem badawczym było określenie roli państwa w sferze nauki i badań. Dowodzę, że rozwój zaawansowanych technologii podnosi jakość życia mieszkańców i rzutuje na jego bezpieczeństwo ekonomiczne. Dlatego z myślą o nim kraje rozwijają ośrodki badawczo-rozwojowe. Koncentracja uzdolnionych oraz kompetentnych inżynierów, techników i naukowców w ramach ośrodków B+R może prowadzić do powstania masy krytycznej i efektu synergii. W rozdziale wskazuję, że skok technologiczny zwiększa bezpieczeństwo ekonomiczne kraju. Pod jego wpływem następował rozwój gospodarki, która staje się coraz bardziej konkurencyjna na rynkach międzynarodowych.

Podejmowane przez organy administracji publicznej decyzje administracyjne nie zawsze są korzystne dla lokalnych społeczności oraz inwestorów krajowych i zagranicznych. Realizacja niektórych inwestycji publicznych może godzić w ich interesy. W przypadku zaistnienia tego typu sytuacji niezbędne stają się działania ze strony społeczności w formie zapytań obywatelskich. Wspomniany problem został scharakteryzowany w rozdziale pt. *„Zapytania obywatelskie jako instrument podważania decyzji administracyjnych organów władz samorządowych”*, który został zamieszczony w książce *„Kontrola działania oraz bezczynności administracji publicznej. Wybrane zagadnienia”*, Lublin 2013. We wspomnianej publikacji omawiam zapytania obywatelskie jako instrumenty w rękach społeczności lokalnych, które będą bronić ich praw i interesów w zderzeniu z potężną administracją publiczną, która nie zawsze może stać po stronie obywateli. Jest to ważne w przypadku Narodowego Systemu Innowacji. Oddolne ruchy i inicjatywy obywatelskie stanowią kluczowy element jego prawidłowego funkcjonowania oraz przeciwdziałania różnego rodzaju patologiom społecznym i administracyjnym.

W Narodowy System Innowacji wpisują się zagadnienia związane z przywództwem oraz władzą polityczną. Po wyborach parlamentarnych oraz samorządowych wielu polityków zasila terenowe i naczelne organy władzy

państwowej. Obejmując stery władzy w gminach, powiatach, województwach oraz na szczeblu centralnych kształtują określoną politykę innowacyjną, gospodarczą, społeczną, regionalną. Kwestie mechanizmów związanych z działalnością polityczną oraz procedury odnoszące się do zapewnienia skutecznego przywództwa zostały przedstawione w książce pt. *„Droga do władzy politycznej w Polsce. Jak zostać politykiem i zdobyć władzę”*, Warszawa 2016. Kluczem do zachowania władzy przez lidera lokalnego oraz krajowego jest permanentne kontrolowanie podległych sobie terytorialnych jednostek administracyjnych, aby lokalne władze permanentnie realizowały cele zawarte w planach i strategiach rozwoju innowacyjnego lub gospodarczego.

Ważne miejsce w mojej pracy naukowej zajmuje **MIĘDZYNARODOWY SYSTEM INNOWACJI**. Kluczowe znaczenie w tym obszarze ma publikacja *„Innowacyjne kontynenty: systemy innowacji jako instrumenty budowy stref innowacyjnego rozwoju na świecie (2016)*. Tego typu koncepcja sprzyja budowaniu mostów między krajami oraz podejmowaniu współpracy w różnych obszarach- od nauki, po edukację, technikę i gospodarkę. Oryginalne rozwiązania to zidentyfikowanie kluczowych czynników rozwoju w różnych krajach oraz zaproponowanie zasad budowy i funkcjonowania Międzynarodowego Systemu Innowacji, a w jego ramach środowiska przyjaznego innowacjom w postaci międzynarodowych parków technologicznych i centrów transferu technologii.

Zajmując się wspomnianym tematem opublikowałem artykuł pt. *„Międzynarodowy System Innowacji”*, który ukazał się w czasopiśmie *„Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego”* nr 1 z 2010 roku. Celem badawczym było przedstawienie jego składu w postaci państw, organizacji międzynarodowych i korporacji transnarodowych, a także relacji (osi współpracy) między nimi. Istotną rolę w tego typu konfiguracjach odgrywają sprzężenia zwrotne i wyprzedzające oraz zasady budowy i funkcjonowania Międzynarodowego Systemu Innowacji. Wspomniane propozycje stanowią rozwiązania oryginalne. Kluczowe znaczenie mają także narzędzia budowy systemu w postaci Międzynarodowej Strategii Innowacji, a także propozycje powołania jednostki zarządzającej, monitorującej i ewaluacyjnej międzynarodowe projekty innowacyjne w różnych krajach kontynentu. Ważnym etapem na drodze do jego powołania jest stworzenie jednolitej przestrzeni edukacyjnej i badawczej, prowadzenie międzynarodowych badań przez państwa, swobodny przepływ naukowców między ośrodkami krajowymi, likwidacja luki technologicznej, walka z wyzwaniem, podnoszenie poziomu innowacyjności, tworzenie złożonych innowacji.

W budowę i funkcjonowanie Międzynarodowego Systemu Innowacji wpisuje się mój kolejny artykuł pt. *„Europejski System Innowacji”* (*„Zarządzanie. Teoria i Praktyka”* nr 2 z 2014 roku). Punktem odniesienia jest w nim Unia Europejska jako namiastka wspomnianego systemu. Bariera w jego budowie jest między innymi zróżnicowanie poziomu rozwoju innowacyjnego poszczególnych państw i ich regionów. Obecność Narodowych Systemów Innowacji w rozwiniętych krajach Unii Europejskiej kontrastuje z ich brakiem w krajach Europy Środkowej i Południowej. Z jednej strony mamy tego typu systemy w Niemczech, Wielkiej Brytanii, Francji, Włoszech, Szwecji, Norwegii, Holandii, Belgii z drugiej zaś podejmowane działania

jego budowy w Polsce, Czechach, na Węgrzech, w Rumunii i Bułgarii. Artykuł ten pokazuje, że jest jeszcze wiele do zrobienia, zanim zostanie zbudowany Europejski System Innowacji.

W problematykę międzynarodowego systemu innowacji wpisuje się rozdział „*Idea wiecznego pokoju w europejskiej doktrynie politycznej i prawnej*” (Prawo naturalne - Prawo pozytywne: konflikt w interpretacji praw człowieka, Warszawa 2016). Poruszam w nim wizję państwa opartego na pokoju i przyjaźni między narodami europejskimi. Kluczowe znaczenie ma analiza rozwiązań instytucjonalnych w postaci ligi narodów, federacji państw, unii niezależnych krajów, które współpracowałyby ze sobą w różnych sferach życia publicznego. Występuje w nim wątek polski, na który składają się propozycje nowego państwa i ładu politycznego zgłaszane w różnych okresach historycznych przez naszych uczonych. Wspomniany rozdział może stanowić podwaliny pod budowę i funkcjonowanie Europejskiego Systemu Innowacji.

Ważne miejsce w mojej pracy naukowej zajmuje **GLOBALNY SYSTEM INNOWACJI**. Zamieszczony w czasopiśmie „Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego” artykuł pt. „*Globalny System Innowacji*” może stanowić przyczynek do dalszych badań. Oryginalne rozwiązania to zdefiniowanie wspomnianego systemu, przedstawienie jego składu, relacji, struktury zarządzającej i narzędzi budowy. Podsystemem są dla niego Międzynarodowe Systemy Innowacji. Jego wdrożenie może przyczynić się do likwidacji luki technologicznej między kontynentami i państwami, podniosłoby poziom życia mieszkańców, o wiele skuteczniejsza byłaby także walka z wyzwaniami takimi jak zmiany klimatyczne. Oryginalne rozwiązanie to także zasady budowy i funkcjonowania wspomnianej konfiguracji, funkcje jakie spełnia w środowisku globalnym, narzędzie jego budowy w postaci Globalnej Strategii Innowacji, a także instytucje zarządzające.

Kwestiom analizy instytucjonalnych rozwiązań w zakresie kreowania, dyfuzji i wdrażania innowacji poświęcony został rozdział „*Strefy dynamicznego rozwoju na świecie*” zamieszczony w książce „*Wolność działalności gospodarczej i jej ograniczenia: problematyka prawna i aksjologiczna*” (Warszawa 2011). Kluczowe czynniki tworzące strefy dynamicznego rozwoju to partycypacja władz krajowych w tworzeniu i realizacji polityki innowacyjnej, technologicznej i edukacyjnej, koncentracja ośrodków akademickich posiadających wydziały techniczne wyposażone w najnowocześniejszą aparaturę naukowo-badawczą, obecność instytucji parabankowych, urok pejzażu zachęcającego biznesmenów do inwestowania, dogodne szlaki komunikacyjne, koncentracja kapitału intelektualnego, obecność liderów lokalnych jako animatorów budowy środowiska innowacyjnego, obecność struktur sieciowych sprzyjających integracji rozproszonych instytucji i organizacji czy obecność infrastruktury wspomagającej procesy technologiczne (parki technologiczne) oraz wspierającej przedsiębiorczość (inkubatory przedsiębiorczości). Kluczowe znaczenie ma pomoc państwa (władz federalnych, stanowych i lokalnych np. w USA). Potwierdza to współczesna geografia technopolii we wspieraniu badań podstawowych, które walnie przyczyniły się do rozwoju procesów innowacyjnych w różnych krajach.

W problematykę Globalnego Systemu Innowacji wpisuje się rozdział pt. „Niezbywalne prawo do wojny (*ius ad bellum*) na tle operacji wojskowych prowadzonych przez siły zbrojne wybranych państw w aspekcie historycznym – zarys problematyki” (zamieszczony w książce „Prawo wojskowe”, Warszawa 2015). Przedstawia kwestię bezpieczeństwa publicznego w aspekcie globalnym. Porusza sprawy konfliktów zbrojnych toczonych w przeszłości oraz rolę instytucji międzynarodowych zaangażowanych w procesy pokojowe w różnych zakątkach świata na przykładzie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Wśród kluczowych czynników mających wpływ na wybuch wojen międzynarodowych znajduje się rywalizacja o dane terytorium oraz znajdujące się na nim złoża surowców strategicznych oraz linii komunikacyjnych mających kluczowe znaczenie dla utrzymania wspomnianych dostaw dla różnych sektorów gospodarki narodowej.

5. Osiągnięcia naukowo-badawcze habilitanta (pozostałe) (Paragraf 3 i paragraf 4 Rozporządzenia Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 kwietnia 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego)

5.1. Osiągnięcia w zakresie nauk o bibliotekoznawstwie

Znaczący wkład w rozwijanie systemów innowacji wnoszą akademickie biblioteki. Gromadzą m.in. niezbędne zasoby wiedzy, które pozwalają je tworzyć na poziomie regionalnym, narodowym lub międzynarodowym.

Ze współczesnych bibliotek - będących skarbnicami wiedzy - trzeba umieć korzystać. Służą temu odpowiednie narzędzia, które pomagają wyszukiwać potrzebne naukowcom publikacje. Z racji pracy w bibliotece uczelnianej zajmuję się m.in. informacją naukową. Pomagam lokalizować czytelnikom zbiory zwarte i ciągłe m.in. z zakresu nauk ekonomicznych i administracyjnych.

Piastując stanowisko dyrektora biblioteki Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie opublikowałem osiem artykułów z zakresu bibliotekoznawstwa (byłem autorem jednego oraz współautorem pozostałych siedmiu).

W artykule „*Rola i miejsce biblioteki uniwersyteckiej we współczesnym świecie*” zamieszczonym („*Nauka i Szkolnictwo Wyższe*” nr 1 z 2010 r.) celem badawczym była charakterystyka wspomnianej instytucji w środowisku akademickim. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy wyznacza bibliotekom nowe zadania. Jednym z nich jest gromadzenie wiedzy na potrzeby wydziałów i instytutów. Dzięki temu mogą skuteczniej realizować projekty innowacyjne indywidualnie bądź we współpracy z partnerami zewnętrznymi. Nowe spojrzenie na rolę bibliotek uniwersyteckich w społeczeństwie i państwie wiąże się także z tworzeniem przestrzeni wirtualnej. Ogromny przyrost wiedzy wymusza na tego typu jednostkach jej syntezę. Stąd brokerzy informacji a także działania na rzecz weryfikowania literatury zgodnie z kierunkiem kształcenia, aby dostarczać usług na wysokim poziomie czytelnikom.

Wspólnie z kol. Teresą Staliś opublikowaliśmy artykuł pt. „*Biblioteka uczelniana jako ośrodek kreowania wiedzy i innowacji*” („*Studia Społeczne*” Wydziału

Nauk Społecznych Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie nr 1/2011). Celem badawczym było przedstawienie zasadniczych zadań współczesnej biblioteki akademickiej. Wskazaliśmy na jej znaczenie w kreowaniu i upowszechnianiu wiedzy, informacji i innowacji.

W zagadnienia bibliotekoznawstwa wpisuje się książka autorstwa Teresa Staliś, Jan Boguski, *Bibliografia publikacji nauczycieli akademickich Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie w latach 2005-2009*, Warszawa 2010. Prezentujemy w niej wykaz dorobku naukowego wykładowców według wydziałów uczelni. Wspomniana publikacja pokazuje dynamikę przyrostu wiedzy w różnych dziedzinach nauki oraz stanowi cenny przewodnik dla osób piszących prace naukowe i poszukujących nowych źródeł.

Ważne miejsce w działalności badawczej zajmują inne artykuły napisane wspólnie z Teresą Staliś pt. „*Literatura z zakresu zarządzania w bibliotece Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie*” (został opublikowany w czasopiśmie *Zarządzanie: Teoria i praktyka* nr 2 z 2011 roku) oraz „*Wpływ literatury na jakość prac dyplomowych studentów*” („*Zarządzanie: Teoria i Praktyka*” nr 1 z 2011 r.). W tym ostatnim wskazaliśmy, iż odpowiedni dobór literatury krajowej i zagranicznej zasadniczo wpływa na jakość prac. Tego typu sytuacja jest możliwa pod warunkiem nabycia w trakcie szkolenia bibliotecznego fachowej wiedzy o elektronicznych krajowych i zagranicznych katalogach bibliotecznych oraz umiejętności posługiwania się nimi celem lokalizowania źródeł literaturowych w ośrodkach naukowych w kraju i za granicą.

6. Dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz współpraca międzynarodowa (paragraf 5.1. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego)

6.1. Dorobek dydaktyczny

Działalnością dydaktyczną zajmuję się od ponad dwudziestu lat. Prowadziłem zajęcia (ćwiczenia, konwersatoria i wykłady) ze studentami na studiach licencjackich i magisterskich oraz słuchaczami studium policealnego, studiów podyplomowych oraz Praskiego Uniwersytetu III Wieku.

Przez wiele lat pracowałem w charakterze asystenta na Wydziale Menedżerskim WSM w Warszawie. W latach 1995-1998 byłem zatrudniony na umowę o dzieło, w latach 1999-2006 na umowę o pracę, zaś 2007-2014 na umowę zlecenie. W tym czasie prowadziłem m. in. zajęcia dydaktyczne z następujących przedmiotów:

- historia gospodarcza;
- polityka społeczna;
- podstawy zarządzania;
- nauka o państwie;

- zarządzanie wiedzą;
- regionalne systemy innowacji;
- szkolenie biblioteczne.

Działalność naukowa nad systemami innowacji, marketingiem innowacji, strategiami innowacji i innymi zagadnieniami uniemożliwiła mi przejście na pełen etat w dydaktyce. Dopiero, gdy zrealizowałem postawione cele w obszarze dorobku naukowego wyraziłem zgodę na zwiększenie liczby przedmiotów i wymiaru godzin.

Od 2015 roku jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Marketingu, Przedsiębiorczości i Kapitału Intelktualnego na Wydziale Menedżerskim i Nauk Technicznych.

W roku akademickim 2015/16 prowadziłem w Wyższej Szkole Menedżerskiej w Warszawie następujące przedmioty:

- nauki o organizacji (Zarządzanie I stopnia);
- podstawy innowacyjności (Zarządzanie I stopnia);
- metody i techniki zarządzania (Zarządzanie I stopnia);
- proekologiczne zarządzanie jako innowacja (Zarządzanie I stopnia);
- międzynarodowe i narodowe systemy innowacyjne (Zarządzanie I stopnia);
- prawo i organizacja ochrony środowiska (Administracja I Stopnia);
- zarządzanie działalnością badawczo-rozwojową w przedsiębiorstwie (Zarządzanie i Inżynieria Produkcji);
- podstawy zarządzanie (Zarządzanie I stopnia);
- elektroniczna administracja (kierunki: Prawo oraz Administracja);
- prawo i organizacja ochrony środowiska (kierunki: Prawo i Administracja);
- szkolenia biblioteczne.

Równolegle z działalnością dydaktyczną pełniłem funkcje organizacyjne w instytucjach edukacyjnych. Byłem dyrektorem policealnego studium (1998), ośrodka doradztwa edukacyjnego (1999-2006), a także pełnomocnikiem Rektora ds. nauki i toku studiów (1999-2006), a od 2008 roku jestem dyrektorem biblioteki uczelnianej WSM w Warszawie.

6.2. Współpraca międzynarodowa

W związku z faktem, iż Wyższa Szkoła Menedżerska współpracuje z uczelniami zagranicznymi na Ukrainie, w Czechach, Słowacji, Rumunii i Bułgarii utrzymuję jako dyrektor biblioteki ożywione kontakty z odpowiednikami we wspomnianych krajach. Każdego roku odwiedzają nas kierownicy bibliotek, władze uczelniane, naukowcy oraz studenci. Spośród wielu tego typu wizyt warto odnotować spotkanie z prof. dr Liną Anastassową z Burgas Free University z Bułgarii, które odbyło się w dniu 26.09.2011 roku. Nastąpiła wymiana doświadczeń w zakresie informacji naukowej oraz nawiązanie współpracy w kwestii wymiany studentów w ramach programu Erasmus. Podczas pobytu profesor interesowała się funkcjonowaniem naszej jednostki, zbiorami z zakresu marketingu i ekonomii w języku angielskim, a także formami prowadzonej edukacji bibliotecznej. Intensywna współpraca z Burgas Free University sprawiła, iż w dniu 04.06.2012 roku naszą bibliotekę odwiedziła wicedyrektor ds. Badań i Współpracy Międzynarodowej prof. Galya Hristozova. Podczas spotkania poruszono kwestie udostępniania księgozbioru z nauk ekonomicznych wykładowcom

bułgarskim, którzy odwiedzali naszą uczelnię w ramach wspomnianego programu Erasmus.

Poza bułgarskimi naukowcami kilkakrotnie gościliśmy w bibliotece delegację ze Słowacji. W dniu 04.03.2013 roku zaszczyliła swoją obecnością prof. dr hab. Eva Dolińska oraz dr Maria Marinicova z International School of Management ISM ze Słowacji. Nasi goście interesowali się księgozbiorem z nauk ekonomicznych oraz zasadami jego udostępniania słowackim naukowcom, a także studentom, którzy podejmowali u nas studia.

Poza współpracą z zagranicznymi ośrodkami akademickimi kierowana przeze mnie biblioteka prowadzi od 2010 roku wykłady dla studentów i naukowców oraz mieszkańców Warszawy. Odbywa się to w ramach spotkań pod nazwą „Indywidualności świata nauki i kultury”. Poza Polakami biorą w nich udział naukowcy z Wschodu. *Bardzo interesujący był wykład dla studentów ukraińskich w dniu 25.04.2012 roku. Poprowadziłem wówczas spotkanie z prof. dr hab. Michał Kirsenko z Ukrainy. Nasz gość wygłosił referat „Współczesna Ukraina”. Również ciekawe było spotkanie w dniu 13.05.2013 roku, które osobiście prowadziłem w bibliotece WSM w Warszawie. Tym razem gościem był prof. dr hab. Nikołaj Mieżewicz z Rosji. Wspomniany naukowiec pracował na Uniwersytecie w St. Petersburgu oraz w Rosyjskiej Akademii Nauk. Tematem spotkania była „Rola i znaczenie Rosji we współczesnym świecie”. Wspomniany wykład był prowadzony w języku rosyjskim.*

Poza wykładami, na które zapraszani są zagraniczni naukowcy, prowadzę szkolenia biblioteczne w języku angielskim. Uczestniczą w nich studenci ze Słowacji i Gruzji. Omawiam narzędzia służące lokalizowaniu zbiorów zwartych i ciągłych z zakresu nauk ekonomicznych, humanistycznych oraz prawnych, aby dzięki temu mogli skuteczniej wzbogacać swoje prace dyplomowe o ciekawe źródła krajowe i zagraniczne.

W ramach programu Erasmus udzielam także informacji naukowej studentom z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Gruzji, Turcji, a także naukowcom z Bułgarii, Słowacji, Czech i Ukrainy, którzy przyjeżdżają do Wyższej Szkoły Menedżerskiej w odwiedziny lub na otwarte wykłady.

6.3. Konferencje naukowe

W ramach popularyzacji koncepcji systemów innowacji uczestniczyłem po 2008 roku w czterech konferencjach naukowych oraz jednym seminarium, które miały miejsce w Warszawie.

- **16 kwietnia 2011 r.** - wygłosiłem referat „*Rola i miejsce administracji publicznej w procesie budowy struktur bezpieczeństwa na poziomie Regionalnego Systemu Innowacji*”. Konferencja naukowa odbyła się w ramach cyklu „*Prawo, Społeczeństwo, Gospodarka*”. Jej tytuł brzmiał: „*Miejsce administracji publicznej w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego*”.
- **18 listopada 2014 r.** - przedstawiłem referat „*Wpływ klastrów na tworzenie środowiska innowacyjnego w regionach*”. Odbyło się to w ramach Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: „*Uwarunkowania przekształceń MŚP w organizacje innowacyjne*”, Jej organizatorem była Katedra Marketingu, Przedsiębiorczości i Kapitału Intelktualnego Wyższej Szkoły Menedżerskiej w

Warszawie, Patronat honorowy objęła Pani Prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska.

- **10 czerwiec 2015 r.** - wygłosiłem referat „*Osie współpracy w systemie innowacji*”. Miało to miejsce w ramach II Międzynarodowej Konferencji Naukowej na temat „*Współdziałanie - szansą czy koniecznością dla rozwoju organizacji*”. Organizatorem było Koło Naukowe Studenci Myślący Przedsiębiorczo przy Wydziale Menedżerskim i Nauk Technicznych Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie.
- 02 grudzień 2015 r., referat „Zarządzanie talentami w firmach wysokich technologii, (w:) Seminarium Koła Naukowego „Mistrzowie Zarządzania” nt. „Instrumenty zarządzania kapitałem ludzkim w praktyce przedsiębiorstwa”, Organizator Katedra Kapitału Ludzkiego, Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie.
- **24 maja 2016 r.** - przedstawiłem referat „*Rola kapitału ludzkiego w tworzeniu i funkcjonowaniu zespołu badawczego w organizacjach kreatywnych*”. Tytuł konferencji „*Instrumenty zarządzania kapitałem ludzkim w praktyce firm*”. Organizator: Koło Naukowe „Mistrzowie zarządzania” przy Wydziale Menedżerskim i Nauk Technicznych Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie.

6.4. Biogramy dotyczące mojej osoby

Biogram dotyczący mojej osoby znajduje się na stronie internetowej „Ludzie nauki - Nauka Polska”. Wspomniana strona jest prowadzona przez Ośrodek Przetwarzania Informacji.

Niewielka wzmianka o mnie została zamieszczona w elektronicznej encyklopedii (Wikipedii). Zawiera wykaz wybranych publikacji oraz ogólne informacje o działalności społecznej i kulturalnej na terenie subregionu ostrołęckiego.

Krótką informację dotyczącą mojej osoby zamieścili w publikacji „Ważni, ważniejsi, najważniejsi. Osoby i osobistości woj. ostrołęckiego Tadeusz Tadrzak i Romuald Bokun.

7. Podsumowanie

Teoria innowacji, a także koncepcje systemów i marketingu innowacji znajdują się w fazie rozwoju. Mimo przyrostu wiedzy nadal posiadają luki, które pojawiają się pod wpływem rozwoju nauki, techniki, edukacji i gospodarki. Za pomocą własnych publikacji próbuję wypełniać je oraz promować wiedzę na temat koncepcji systemów i marketingu innowacji. Wspomniane zagadnienia znajdują się w sferze moich zainteresowań badawczych i zamierzam w związku z tym zajmować się nimi w przyszłości, ponieważ wnoszą nowe treści do wspomnianych dziedzin nauki.

Budowa systemów innowacji na poziomie firmy, gospodarstwa rolnego, regionu, kraju oraz kontynentu staje się koniecznością. Wymusza je coraz większa liczba wyzwań jakie pojawiają się we współczesnym świecie. Posiadają one różnorodną naturę i genezę. Ich rozwiązanie wymaga podjęcia partnerskiej współpracy między zainteresowanymi stronami.

Będąc złożonymi konfiguracjami terytorialnymi systemy innowacji stanowią ważny instrument podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw, gospodarstw rolnych, organizacji edukacyjnych, naukowo-badawczych, regionów, krajów i kontynentów. Złożone jest także środowisko, w którym funkcjonują, co sprawia, iż muszą wykazywać elastyczność i permanentnie dostosowywać się do jego wyzwań.

Punktem wyjścia koncepcji systemu innowacji na poziomie organizacji, regionu, kraju i kontynentu jest podejście systemowe, które stanowi podstawę ich budowy i funkcjonowania. Analiza systemu innowacji dowodzi, iż wspomniana koncepcja ma charakter interdyscyplinarny. Posiłkuje się różnymi zasobami wiedzy pochodzącymi z różnych dyscyplin naukowych. Jest to wynik złożoności procesów innowacyjnych, które stają się coraz bardziej kosztowne i ryzykowne. Bierze w nich udział wiele organizacji i instytucji lokalnych, regionalnych, krajowych, międzynarodowych i globalnych.

Kluczowym elementem funkcjonowania każdego systemu innowacji od poziomu najniższego (innowacyjnej firmy) po globalny System Innowacji jest kreowanie, dyfuzja i wdrażanie innowacji. Dzięki temu stają się innowacyjne i konkurencyjne. Są w stanie budować przewagę konkurencyjną na rynkach innowacji.

Systemy innowacji posiadają cechy specyficzne wynikające z natury danego regionu, kraju, kontynentu oraz uniwersalne charakterystyczne dla każdego systemu innowacji. Ważne miejsce odgrywa w nich marketing terytorialny (regionalny, krajowym, międzynarodowy) oraz marketing innowacji (związany z realizacją procesu innowacyjnego).

Oryginalne rozwiązania rozwijanej przez mnie koncepcji systemów innowacji polegają m. in. na syntezie wiedzy dotyczącej teorii innowacji, teorii systemów innowacji, strategii innowacji, marketingu innowacji, a także wskazaniu roli i znaczenia organów administracji publicznej we wspomnianych obszarach będących przedmiotem moich rozważań naukowych.

Obecność systemów innowacji na poziomie regionu, kraju lub kontynentu pozwala znacząco zredukować lukę technologiczną wobec konkurencyjnych układów terytorialnych. Dzięki dostępowi do innowacji można skuteczniej funkcjonować na rynkach innowacji, które wyróżniają się wysoką dynamiką w związku z niestabilnością różnych segmentów wchodzących w skład otoczenia krajowego i międzynarodowego.

8. CYTOWANIA W OBCYCH PUBLIKACJACH

8.1. Cytowania zagraniczne

Moje publikacje są cytowane przez naukowców w Europie Wschodniej i Ameryce Północnej. Jako przykład można m.in. podać:

1. **Luisa Cagica Carvalho**, editor, „*Handbook of Research of Internationalization of Entrepreneurial Innovation in the Global Economy*”. This book is published in the IGI Global Book Series Advances in **Human Resources Management and Organizational Development, Hershey PA, USA, 2015**².

² Cyt. artykułu „*Rola uniwersytetu w regionalnym systemie innowacji*”, Nauka i Szkolnictwo Wyższe 1/2008.

2. **Małgorzata Baran, Jacek Strojny**, *Project Orientation of Polish Universities*, (in:) „**China-USA Business Review**”, **USA December 2015, Vol. 14**, No. 12, doi: 10.17265/15371514/2015.12.003, <http://www.davidpublisher.org/Public/uploads/Contribute/56d7f3c5511c2.pdf>³.
3. **О.М.Коваленко**, *Аналіз культурного діалогу України та Польщі: гастрольна, виставкова та фестивальна діяльність (2000–2005 рр., „ЛІТЕРАТУРА ТА КУЛЬТУРА ПОЛІССЯ, ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ, Випуск 72 Історія та культура: загальноукраїнський та провінційний вимір, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Ніжин 2013*⁴.
4. **Oksana Kovalenko**, *Ukrainian –Polish Cultural Relations: Tour, Exhibition and Festival Activities (2000-2005 Years)*, **АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ГУМАНИТАРНЫХ И ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК, № 12-1 / 2013**⁵.
5. Ms Brigitta Bozó, Dr Anna Odrowąż-Coates, Dr Áron Perényi, doc. Ing. Mária Seková, Professor Christopher Selvarajah, Dr Janusz Tanas, doc. Ing. Zuzana Tuèková, *V4 LEAD Studium Porównawcze Przywództwa i etyki w zarządzaniu w Europie Środkowej i Wschodniej*, red.: Áron Perényi, Christopher Selvarajah, Janusz Tanas, Raport Skrócony Projektu v4lead, Melbourne, **Warszawa Listopad 2013, (wersja językowa polska)**, <https://sites.google.com/site/v4lead/home>, s.6, dostęp 26.10.2015⁶.
6. **О.М.Коваленко**, *Співпраця вищих навчальних закладів Польщі й України на прикладі Кам'янець-Подільського державного університету*, (w:) **Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України, Науковий збірник 2/2012**⁷.

Rekord bibliograficzny mojego artykułu pt. „Uczelnia rolnicza jako instrument rozwoju regionów rolniczych” - The agriculture college as the instrument of development of agricultural regions („Nauka i Szkolnictwo Wyższe” nr 1 z 2012 r.) znajduje się w elektronicznym katalogu na stronie internetowej:

- **Nelson Mandela Metropolitan University (South Africa)**⁸.
- **Anhui Agricultural University/ China**⁹.

Moje publikacje z nauk humanistycznych są cytowane przez zagranicznych autorów na rosyjskim portalu:

1. Островские из Великого княжества Литовского, (w:) Генеалогический форум ВГД, <http://forum.vgd.ru/1243/21258/20.htm>, dostęp 03.12.2015.

³ Cyt. artykułu „*Od uniwersytetu tradycyjnego do uniwersytetu przyszłości*”, Nauka i Szkolnictwo Wyższe 1/2009,

⁴ Cyt. artykułu „*Rola uniwersytetu w regionalnym systemie innowacji*”, Nauka i Szkolnictwo Wyższe 1/2008

⁵ Tamże. 31

⁶ Cyt. książki *Przywództwo i władza. Socjotechniczne aspekty zdobycia i utrzymania władzy*, OTN, Ostrołęka 2003.

⁷ Cyt. artykułu „*Rola uniwersytetu w regionalnym systemie innowacji*”, Nauka i Szkolnictwo Wyższe 1/2008.

⁸ http://encore.seals.ac.za/iii/encore_nmmu/plus/C__Sagricultural%20colleges__Orightresult;jsessionid=21557C358CF78DA159294AE4F654C794?lang=eng&suite=nmmu, dostęp 12.07.2016.

⁹ http://en.ahau.findplus.cn/?h=search_list&query=DE:%22Przyroda%22, dostęp 12.07.2016.

8.2.Cytowania krajowe

Na moje publikacje powołują się ludzie nauki działający w obszarze ekonomii, administracji, zarządzania, prawa, historii, politologii, stosunków międzynarodowych, edukacji, rolnictwa, przetwórstwa spożywczego, marketingu, bibliotekoznawstwa oraz wielu innych dziedzin.

Prowadząc kwerendy we wiodących bibliotekach akademickich w kraju udało mi się zidentyfikować następujące publikacje, których autorzy powołują się na moje książki, rozdziały i artykuły:

1. Emilia Dobrowolska, *The mobility of researchers as a manifestation of academic entrepreneurship based on the example of the University of Gdańsk, „Management”*. **The Journal of University of Zielona Góra, Volume 20, No 1, 2016.**
2. Marcin Geryk, *Social Responsibility of the University*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania w Gdańsku, Gdańsk Management College – Publishing House, **Gdańsk 2016.**
3. Polska Bibliografia Literacka. Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Pracownia Bibliografii Bieżącej w Poznaniu. Materiał dostępny za lata 1988-2001, http://pbl.ibl.poznan.pl/dostep/index.php?s=d_biezacy&f=zapisy_szczeg&p_zapis=316741, dostęp 11.01.2016.
4. Tomasz Kacała, *Military Leadership in the context of Challenges and Threats Existing in Information Environment*, “*Journal of Corporate Responsibility and Leadership, Military Leadership*, Volume 2 No 1/2015, **Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.**
5. Krystyna Buchta, Małgorzata Skiert, Maria Anna Turosz, *Kreowanie sylwetki absolwenta uczelni wychowania fizycznego - perspektywa studenta i nauczyciela*, (w:) *Marketing przyszłości. Trendy. Strategie. Instrumenty. Komunikacja marketingowa w sferze publicznej i społecznej*, red. Agnieszka Smalec, **Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2015.**
6. Dominik Antonowicz. *Perspektywa neoinstytucjonalna w badaniach nad przemianami szkolnictwa wyższego w Polsce*, „*Nauka i Szkolnictwo Wyższe*” nr 1 z **2015 roku.**
7. Jerzy Kijowski, *Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe w przeddzień swego 30-lecia – dokonania i perspektywy*, (w:) *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce (The perspective of regional scientific societies in Poland)*, red. Zbigniew Kruszewski, **Polska Akademia Nauk, Warszawa 2015.**
8. J.Wądołowska, *Adam Chętnik (1885-1967). Zestawienie bibliograficzne wybrane za lata 1989-2014*, Miejska Biblioteka Publiczna w Łomży. Dział Informacyjno-Bibliograficzny, Łomża 2015.
9. Anna Konieczko, *Społeczno-ekonomiczne korzyści dla użytkowników bibliotek wynikające z korzystania z usług informacyjno-bibliotecznych – zarys teoretyczny*, (w:) *Bibliotheca Nostra (Śląski Kwartalnik Naukowy)* nr 2 z 2015 roku, Biblioteka Główna **Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego.**

10. Danuta Wiśniewska, *Przedsiębiorczość uczelni wyższej jako wyzwanie współczesności- kierunki zmian „Horyzonty Wychowania”*, Vol. 13, No 28/2014.
11. Magdalena H. Rusek, The development of society. The Maya state in the Pre-Classic period (1800 BC – 200 AD (w:) **Analecta Archaeologica Ressoiviensia, Volume 9, Rzeszów 2014.**
12. Lidia Białoń, *Uwarunkowania marketingowe przekształceń MŚP*, (w:) Uwarunkowania przekształceń małych i średnich przedsiębiorstw w firmy innowacyjne. Zarys problematyki, red. L.Białoń, A.Kamińska, **Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie** im. Prof. Leszka J.Krzyżanowskiego, Warszawa 2014.
13. Rafał Klóska, *Innowacyjność regionów jako czynnik pobudzający funkcjonowanie przedsiębiorstw w Polsce*, (w:) E. Kicka, red., Mechanizmy funkcjonowania przedsiębiorstw w drugiej dekadzie XXI wieku. Aspekty makro-, mezo- i mikroekonomiczne, *Studia Zarządzania i Finansów Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu* Nr 6/2014, **Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Poznań 2014.**
14. Agnieszka Dziedziczak-Foltyn, *Recepcja przemian instytucji szkoły wyższej- szkic o dwóch formacjach w dyskursie naukowym*, „**Nauka i Szkolnictwo Wyższe**” nr 1-2 z 2014 roku.
15. Marcin Konarski, Marek Woch, *Ewolucja prawa miejscowego jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, Wydawnictwo Marek Woch, Warszawa 2014.
16. Monika Zaręba, *Monografia Lubotynia i okolic*, Płock 2006, <http://www.lubotyn.pl/userfiles/docs/monografialubotynia.pdf>,dostęp 25.09.2014.
17. Jerzy Kijowski red., *Z kart naszej historii – dzieje ziem nadodrzańskich*, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowska”, Troszyn 2014.
18. Waldemar Aftyka, Emilia Werner, *Elementy marketingu miejsca dla przekształceń małych i średnich przedsiębiorstw w firmy innowacyjne*, (w:) *Uwarunkowania przekształceń małych i średnich przedsiębiorstw w firmy innowacyjne. Zarys problematyki*, red. L.Białoń, A.Kamińska, **Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie**, Warszawa 2014.
19. Andrzej Szromnik, *Uczelnia na zagranicznym rynku edukacyjnym –strategia internacjonalizacji szkoły wyższej*, „**Management and Business Administration. Central Europe**”, Volume 22, No 12, 2014.
20. Krzysztof Leja, *Zarządzanie uczelnią. Koncepcje i współczesne wyzwania*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2013.
21. Aneta Lewandowska, *Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego przykładem instytucji działającej na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego*, (w:) *Biblioteka w komórce?: przyszłość usług bibliotecznych*, red. Maria Wrocławska, Justyna Jerzyk-Wojtecka, Materiały z Międzynarodowej Konferencji Biblioteki **Uniwersytetu Łódzkiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.**
22. Renata Biadacz, *Działania innowacyjne w regionach w ramach regionalnych programów operacyjnych- wyniki badań*, „**Przegląd Organizacji**” nr 8 z 2013 roku.

23. Sabina Kauf, *Zarządzanie regionem w kreowaniu rozwoju społeczno-ekonomicznego*, „Przegląd Organizacji” nr 2 z 2013 roku.
24. Beata Stachowiak, *Technologie informacyjno-komunikacyjne w funkcjonowaniu uczelni wyższych*, **Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2012.**
25. Danuta Janczewska, *Realizacja procesów innowacyjnych w mikroprzedsiębiorstwach w sektorze MŚP*, (w:) Zarządzanie nr 1 z 2012 roku, **Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły HUMANITAS, Sosnowiec 2012.**
26. Lidia Białoń, *Problemy ekoinnowacji*, (w:) Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego nr 1 z 2012 roku, **Wydawca Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie.**
27. Janina Przybysz, *Strategia gromadzenia zbiorów w małej bibliotece naukowej (na przykładzie Biblioteki Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu)*, (w:) Urszula Ganakowska, Mirosława Różycka red., *Strategie gromadzenia zbiorów w bibliotekach polskich*, Materiały z IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Pobierowo, 15–17 Września 2011, Seria „Bibliotekarza Zachodniopomorskiego” Tom IX, Wydawnictwo i druk **Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie, Szczecin 2012.**
28. M.Molenda, *Regionalny produkt turystyczny a region turystyczny*, (w:) *Ekonomiczne problemy turystyki*, **Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 738 z 2012 roku.**
29. Witold Suski, *Bibliografia powiatu Ostrów Mazowiecka*, <http://www.powiatostrowmaz.pl/files/479/44f2d5ec9c362/bibliografia.pdf>, dostęp 19.11.2012.
30. Lidia Białoń, *Przedsiębiorstwo proekologiczne jako forma gospodarowania na obszarach przyrodniczo cennych*, (w:) *Przedsiębiorstwo w warunkach zrównoważonej gospodarki opartej na wiedzy*, Bogumiła Powichrowska (red.), **Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Białystok 2011.**
31. Polska Bibliografia Prawnicza, Zeszyt XLVI z 2010 roku, **Polska Akademia Nauk Instytut Nauk Prawnych, Warszawa 2011.**
32. Krzysztof Leja, *Koncepcje zarządzania współczesnym uniwersytetem*, **Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2011.**
33. Justyna Maciąg, *Jakość usług edukacyjnych w komunikacji marketingowej szkół wyższych w Polsce*, „**Nauka i Szkolnictwo Wyższe**” nr 1 z 2011 roku.
34. Ilona Przybyłowska, Aneta Krzewińska, *Nauczyciele akademicki o studentach i studiowaniu. Raport z badań sondażowych przeprowadzonych na Uniwersytecie Łódzkim*, „**Academic Journal of the Institute of Social Prevention and Resocialisation of the University of Warsaw**”, Issue 18/2011.
35. Iwona Pawlas, *Atrakcyjność inwestycyjna regionu*, (w:) *Atrakcyjność inwestycyjna województwa śląskiego*, red. Aleksandra Nizielska, **Prace Naukowe / Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 2011.**
36. Mirosław Karpiuk, *"Miejsce administracji publicznej w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego"* : sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z cyklu "Prawo. Gospodarka. Społeczeństwo", Warszawa, 16 kwietnia 2011, „**Studia Iuridica Lublinensia**” **Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie Tom 16 z 2011 roku.**

37. Małgorzata Dolińska, *Innowacje w gospodarce opartej na wiedzy*, **Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.**
38. Edyta Szafranek, *Determinanty konkurencyjności regionów : ujęcie teoretyczne i empiryczne*, **Studia i Monografie / Uniwersytet Opolski, nr 443 Rocznik 2010.**
39. **Hanna Jach red., Alina Brzostek red., Kleczkowo: wieś na skraju Mazowsza: wczoraj i dziś.** Książka wydana z okazji I-szego Zjazdu Absolwentów Szkoły Podstawowej w Kleczkowie, Zakład Poligraficzny Waldemar Gnatowski, **Ostrołęka 2010.**
40. Marcin Geryk, *Tworzenie strategii rozwoju uczelni przez pryzmat innowacji i społecznej odpowiedzialności instytucji edukacyjnych szkolnictwa wyższego*, „**Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse. Rynki finansowe. Ubezpieczenia**”, nr 36 z 2010 roku.
41. Agnieszka Olechnicka, Wojciech Pander, Adam Płoszaj, Katarzyna Wojnar *Analiza strategii, modeli działania oraz ścieżek ewolucji wiodących szkół wyższych na świecie, Raport z badania*, **Politechnika Warszawska, Warszawa 2010.**
42. Ewa Bojar, Anna Rakowska, Anna Zarębska, Matylda Bojar, *Przywództwo w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, **Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr, Białystok 2010.**
43. Cezary T.Szyjko, *Innowacyjność MŚP a wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej*, (w:) **Portal Gospodarczy**, http://www.wnp.pl/artykuly/innowacyjnosc-msp-a-wykorzystanie-funduszy-unii-europejskiej,6864_0_0_8_0.html, dostęp 14.12.2010.
44. Ewa Narkiewicz-Niedbałec, *Zmiany w szkolnictwie wyższym w Polsce po 1989 roku*, (w:) *Druga dekada wolności. Socjologiczne konsekwencje i zagadki transformacji.* red. J. Frątczak-Müller, A.Mielczarek-Żejmo, L.Szczegół, Rocznik Lubuski, Tom 36, Część 2, **Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 2010.**
45. Marcin Geryk, *Społeczna odpowiedzialność uczelni niezbędnym czynnikiem jej rozwoju*, (w:) *Organizacja w obliczu współczesnych wyzwań*, red. M.Geryk, **Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku, Gdańsk 2010.**
46. Małgorzata Dolińska, *Uwarunkowania organizacyjne i rynkowe rozwoju innowacyjnego przedsiębiorstw w województwie lubelskim*, **Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Nr 111 z 2010 roku.**
47. Grzegorz Filip, *Jesteśmy otoczeni*, (w:) **Forum Akademickie** (Ogólnopolski Miesięcznik Informacyjno-Publicystyczny) nr 1 z 2010 roku.
48. Agnieszka Olechnicka, Wojciech Pander, Adam Płoszaj, Katarzyna Wojnar, *Analiza strategii modeli działania oraz ścieżek ewolucji wiodących szkół wyższych na świecie. Raport z badań*, **Politechnika Warszawska, Warszawa 2010.**
49. Adam Siwierski, *Organizacja i program studiów licencjackich ekonomia. Studia stacjonarne studia niestacjonarne*, **Wydział Ekonomii Uniwersytetu Opolskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010.**
50. Wstęp, (w:), Lidia Białoń red., *Zarządzanie działalnością innowacyjną*, Wydawnictwo Placet, Warszawa 2010.

51. Przewodnik Bibliograficzny. Urzędowy wykaz druków wydawanych w Rzeczypospolitej Polskiej, Biblioteka Narodowa, Instytut Bibliograficzny, Nr 1-52 (1 styczeń-31 grudzień) z 2010 roku.
52. Sabina Kauf, *Orientacja marketingowa i logistyczna w zarządzaniu regionem*, (w:) **Studia i Monografie / Uniwersytet Opolski, nr 418 z 2009 roku.**
53. Mirosław Matosek, *Przedsiębiorstwo jako stymulator procesów innowacyjnych w gospodarce regionu- przypadek Asea Brown Boveri*, (w:) Marian Stefański, red., *Wspieranie procesów innowacyjnych w gospodarce regionu*, **Wydawca Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie**, Lublin 2009.
54. Maciej Hartliński, *Teoretyczne aspekty przywództwa politycznego w kontekście współczesnej Afryki*, „**Forum Politologiczne**”, Tom VII, 2008.
55. Arkadiusz Żukowski, *Przywództwo i przywódcy we współczesnej Afryce*, **Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego**, Olsztyn 2008.
56. Andrzej H. Jasiński i Dominik Ludwicki, *Metodyka transformacji wyników badań naukowych do zastosowań praktycznych*, Raport, „**Studia i Materiały – Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego**” nr 1/2007.
57. Marcin K. Schirmer, *Dwory i majątki ziemskie w okolicach Łomży*, **Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2007.**
58. Maciej Hartliński, *Partia polityczna jako miejsce kreowania przywództwa politycznego*, (w:) *Czy upadek demokracji? Idee i wartości*, red. Andrzej Stelmach, **Wydawnictwo Naukowe Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2007.**
59. Lidia Białoń red., *Metody oceny jakości kształcenia specjalistów w zakresie zarządzania (The Quality of Specialists Education in Terms of Managing Methods)*, Tom I, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie, Warszawa 2006, ISBN 83-7520-000-X, ISBN 978-83-7520-000-3.
60. M.Kotowska, E.Szymczyk i inni, *Koncepcja szlaków turystyczno-kulturowych. Pasma Narwi*, red. **D.Piotrowski, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Zeszyt 4 z 2006 roku.**
61. Jerzy Kijowski, *XX-lecie Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego –kartki z historii refleksje*, (w:), *Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego* z 2006.
62. Jerzy Dziewirski, *Goworowo i okolice*, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe, Ostrołęka 2006.
63. Anna Celej, *Bibliografia genealogii i heraldyki polskiej za lata 1980-2001*, **Wydawnictwo DiG, Warszawa 2006**
64. Przemysław Sadura, *Czy renesans historii naturalnej rewolucji?* „*Kultura i Społeczeństwo*”, Tom XLVIII (Tom 48), Nr 4 z 2004 roku, **Polska Akademia Nauk Komitet Socjologii. Instytut Studiów Politycznych.**
65. Michał Zieliński, *Przywództwo polityczne – kształtowanie wizerunku politycznego*, „*Szkice o państwie i polityce*”, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, Tom VII, Katowice 2004.
66. Agnieszka Szablowska, *Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego: organizacja i funkcjonowanie gminy*, „*Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego* nr 18 z 2004 roku.

67. Piotr Kosiorek, *Kościół w Goworowie*, Wydano Staraniem Zarządu Banku Spółdzielczego w Goworowie, Goworowo 2004.
68. M.Paszkowska, R.Sobotka, A.B.Zakrzewski, *Materiały do polskiej bibliografii historyczno - prawnej za rok 2002*, red. M. Zabłocka, A.B.Zakrzewski, Bibliografia, (w:) Czasopismo Prawno-Historyczne, Tom LVI, Zeszyt 1 z 2004 roku, **Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.**
69. Jerzy Bartkowski, *Tradycja i polityka. Wpływ tradycji kulturowych polskich regionów na współczesne zachowania społeczne i polityczne*, **Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Wydawnictwo Akademickie „ŻAK”, Warszawa 2003.**
70. Jerzy Dziewirski, *Mała troszyńska ojczyzna*, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika, Ostrołęka 2002.
71. Roman Loth, *Na rogu świata i nieskończoności. Wspomnienia o Franciszku Fiszerze*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2002.
72. Janusz Szczepański, *Wojna 1920 roku w ostrołęckim*, **Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusku**, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe Stacja Naukowa w Pułtusku, **Warszawa-Ostrołęka- Pułtusk 1997.**
73. Bernard Kielak, *Bibliografia zawartości „Zeszytów Naukowych” za lata 1987-1996*, (w:) Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego nr 11 z 1997 roku.
74. Janusz Szczepański, *Wojna 1920 roku na Mazowszu i Podlasiu*, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych w Warszawie, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusku, Warszawa-Pułtusk 1995.

Na moje książki i artykuły powołują się także w przypisach i bibliografii autorzy haseł zamieszczanych w wolnej encyklopedii internetowej /Wikipedia/:

1. Anatomia uniwersytetów – Wikipedia, Wolna Encyklopedia: Przypis oraz Bibliografia: artykuł „Od uniwersytetu tradycyjnego do uniwersytetu przyszłości”.
2. Władysław Glinka –Wikipedia, Wolna encyklopedia.
3. Kleczkowo-Wikipedia, <https://pl.wikipedia.org/wiki/kleczkowo>.
4. Troszyn (gmina), [https://pl.wikipedia.org/wiki.Troszyn_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Troszyn_(gmina)).
5. Sześć wieków Czerwina, <http://czerwin.pl/?id=338>, dostęp 05.12.2015.

Po publikacje sięgają studenci studiów licencjackich i magisterskich, a także słuchacze studiów doktoranckich. Jako przykład można m.in. wymienić:

1. Anna Konieczko, *Rynek usług bibliotek akademickich w województwie śląskim*, **Wydział Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Lipka, Katowice 2015.**
2. Anna Krajewska-Smardz, *Zarządzanie relacjami szkoły wyższej z absolwentami*. Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Mirosławy Pluty-Olearnik, **Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Nauk Ekonomicznych, Wrocław 2014.**

3. Anna Zych, *Wykorzystanie czynników innowacyjności w małych i średnich przedsiębiorstwach (na przykładzie branży rolno-spożywczej)*. Praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja P. Wiatraka, Zakład Jakości Zarządzania, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013.
4. Szymon Piotrowski, *Venture capital jako forma finansowania MŚP w polityce wspierania innowacji UE*. Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. nadzw. dr hab. Ewy Łązniewskiej, **Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu**. Katedra Strategii i Polityki Konkurencji Międzynarodowej, Poznań 2011.

Warszawa, 20.07.2016

Jan Boguski

.....
